

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

Kadınların Erkek Şiddeti
Karşısında Mücadele Deneyimleri:

Kadın Danışma Merkezi
Faaliyet Raporu 2021

www.kadindayanismavakfi.org.tr

Kadınların Erkek Şiddeti Karşısında Mücadele Deneyimleri:

Kadın Dayanışma Vakfı Kadın Danışma Merkezi Faaliyet Raporu 2021

Yazan:

İlgi Kahraman, Günçe Çetin

Katkı Sunanlar:

Büşra Süneci, Esmâ Nur Kaşram, Hatice Erbay, Nalan Özdemir, Nihan Damarlı,

Tülinay Kambur, Sibel Güneş

İçindekiler

Giriş	2
1. KADIN DANIŞMA MERKEZİNE YAPILAN BAŞVURULAR	4
• Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti	11
• Şiddet Uygulayan Erkeklere Dair Bilgiler	16
2. KADIN DANIŞMA MERKEZİ DESTEĞİ	19
• Sosyal Destek	21
• Hukuki Destek	22
• Psikolojik Destek	23
3. KADINLAR ERKEK ŞİDDETİ İLE MÜCADELE EDERKEN HANGİ ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYOR?	23
4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI	30
• Kolluk Birimleri	30
• Adli Birimler	33
• Adli Yardım Mekanizması:	36
• 6284 Sayılı Kanun'un Uygulanması:	38
• Diğer Kurumlar:	42
Sonuç	43

Giriş

Çoğu insan, feminizmin yaşamlarımızı nasıl olumlu yönde değiştirdiğinin farkında değil. Feminist hareketi yaşatan güç, feminist düşünce ve pratiğin paylaşımıdır. Feminist bilgi herkes içindir.

Bell Hooks

Kadın Dayanışma Vakfı olarak 1993 yılından bu yana kadına yönelik şiddetle mücadele ediyoruz. Bu mücadele kapsamında, kadınlara ihtiyaç duyduğu desteği sağlamak ve şiddete maruz kalan kadınlarla dayanışma ilişkisi kurmak amacıyla kurulan kadın danışma merkezinde çalışmalarımızı feminist ilkelerle sürdürüyoruz. Şiddete maruz kalan ya da kalma tehlikesi olan kadınlara, ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda gönüllülerimiz aracılığıyla, ücretsiz sosyal, psikolojik ve hukuksal destek sağlıyoruz. Danışma merkezinden edindiğimiz deneyimleri, kadınların şiddetle mücadele süreçlerindeki tecrübelerinden hareketle 2014 yılından bu yana düzenli olarak raporlayıp kamuoyu ile paylaşıyoruz. Merkezde, aynı zamanda kadına yönelik şiddetle ilgili araştırma yürüten, bilgi almak isteyen kişi ve kurumlarla deneyim paylaşarak, bu doğrultudaki çalışmalara da katkı sağlıyoruz.

Kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde yaşadıkları zorluklar, aksaklıklar üzerinden şiddetle mücadele mekanizmalarını izliyoruz. Yürüttüğümüz çalışmalarda kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde esas özne olmalarını hedefleyerek güçlenmelerine destek vermeye çalışıyoruz. Kadına yönelik şiddet çoğunlukla özel alana ilişkin, bireysel bir sorun gibi algılansa da, kadınların yaşadıkları olumsuz deneyimler büyük ölçüde ortaklaşıyor ve bu deneyimleri çok benzer cümlelerle aktarıyorlar. Kadınların şiddet anlatılarında ön plana çıkan, ortaklaştıkları durum ise, kendi hayatları adına bağımsız karar vermek istedikleri anda şiddete maruz kalmaları. Bu durum kadına yönelik şiddetin, patriyarkal sistemin egemenliğini sürdürmesini sağlayan en önemli aracı olduğunu gösteriyor.

Kadına yönelik şiddetle ilgili yasaların gereği gibi uygulanmadığı, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının verildiği, şiddetle mücadelede hem idari hem adli mekanizmaların gerektiği gibi işletilmediği bu olumsuz tabloya rağmen Kadın Dayanışma Vakfı kadın danışma merkezine her yıl daha fazla sayıda kadın başvuruda bulunuyor. Bu durum, tüm olumsuzluklara rağmen, kadınların kendi hayatları adına karar verme özgürlüğünde ısrarcı olduklarını, patriyarkal sistem ile mücadele ettiklerini gösteriyor. Kadınlarla

kurduğumuz ilişkiden aldığımız güçle deneyimlerimizi paylaşmak, feminist ilkeler doğrultusunda bilgilerin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla hazırladığımız bu raporda, şüphesiz ki en büyük payı olanlar, bizimle yaşadıklarını paylaşan kadınlardır. Feminist bilginin yaşamlarımızı değiştiren, dönüştüren, çoğaltan yollarına bu deneyimler ışığında katkı sunmaya çalışıyoruz.

Şiddetsiz, eşit ve özgür bir dünya için...

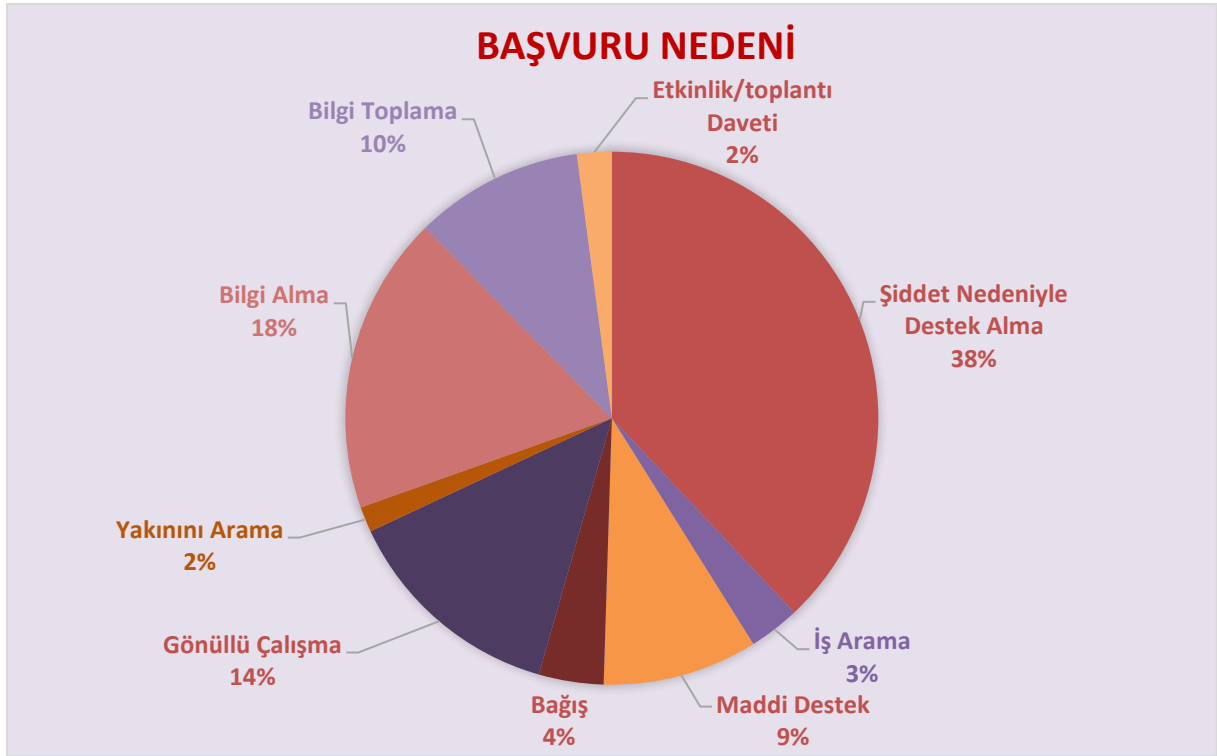
1. KADIN DANIŞMA MERKEZİNE YAPILAN BAŞVURULAR

Kadın danışma merkezine 1 Ocak-31 Aralık 2021 tarihleri arasında toplamda 728 başvuru yapıldı. Başvuruların %37'sini (271 kişi) yakınları ya da kendileri için şiddet nedeniyle destek almak için başvuruda bulunan kişiler oluşturdu.

Vakfın faaliyetleri, danışma merkezinin kadınlara sağladığı destek, sığınaklara ilişkin bilgi almak amacıyla başvuranlar ise başvuruların %18'ini (129 kişi) oluşturuyor. Bu başvuruların bazıları şiddet gören yakınları adına destek arayışında olan kişiler tarafından yapıldı. Bu görüşmelerde, sığınaklara nasıl ulaşılabileceğini, nasıl imkanlara sahip yerler olduğunu öğrenmek isteyen kadınlar, şiddet hikayelerini paylaşmadan bilgi edinmek istediler. Bazıları sığınaklar hakkındaki söylentilerin doğru olup olmadığını öğrenmek için başvuruda bulundu. Örneğin, sığınaktaki kadınlara şiddet uygulanıp uygulanmadığı, sığınağa girdikten sonra çıkmalarına izin verilip verilmediği gibi konularda bilgi almak istediler. Bilgi alma amacıyla yapılan başvurularda doğrudan bireysel şiddet hikayesi aktarılmasa da bu başvuruların kadına yönelik şiddetle ilişkili başvurular olduğunu söyleyebiliriz.

Yapılan başvuruların %13'ünü (97 kişi) gönüllü olmak amacıyla yapılan başvurular oluşturdu. Geçtiğimiz yıl, gönüllü başvuruları tüm başvuruların %9'unu oluşturuyordu. Kadına yönelik şiddete karşı kamuoyundaki farkındalığın artan gönüllülük başvurularında payı olduğunu söyleyebiliriz. Pandemi için alınan tedbirlerin önceki yıla nazaran görece azalması, yüz yüze eğitimin başlaması da gönüllülük başvurularını arttıran bir diğer etmen. Bu kişilerle yaptığımız görüşmelerde gönüllülük sürecine ilişkin bilgi verdik, pandemi dönemi nedeniyle gerçekleştiremediğimiz gönüllülük atölyelerinin yapılması halinde kendilerini haberdar edeceğimizi aktardık.

Kadına yönelik şiddet, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının etkileri, Vakfın yürüttüğü etkinlikler hakkında bilgi toplamak isteyen öğrenciler ve araştırmacılardan gelen talepler, başvurular içinde %10'luk (73 kişi) bir payı oluşturuyor. Bu kişilerle, vakfın gönüllü sosyal çalışmacıları görüşmeler yürüttü, vakfın deneyimini paylaştı. %2'lik (15 kişi) dilimi ise vakfa çeşitli etkinlikler ve toplantılar hakkında davet yollayan kişiler oluşturdu. Bu davetlerin bir kısmında, vakıf gönüllüsü olan kişilerin, etkinliklerde deneyim aktarımı yapmasını rica ettiler. Yine vakfın gönüllü sosyal çalışmacıları bu etkinliklerde vakfın deneyimini paylaştı.

2020 yılı danışma merkezi başvuru oranları ile karşılaştırdığımızda, 2021’de maddi destek taleplerinin azalıp, gönüllü başvurularının arttığını görüyoruz¹. Maddi destek talebiyle başvuruda bulunanlar tüm başvuruların %9’unu (67 kişi) oluşturuyor. Bu başvuruların çoğunluğunu yoksullukla mücadele eden kadınlar yaptı. Doğrudan maddi desteğimiz olmadığını aktardığımız bu görüşmelerde, başvuruda bulunanları Büyükşehir Belediyesi kadın danışma merkezleri, Sosyal Hizmet Merkezleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yönlendirdik. Fakat maddi destek talebinde bulunan kadınların çoğunluğu kadın danışma merkezine başvuru yapmadan önce halihazırda bu kurumlara zaten başvuru yapmışlardı. Destek taleplerinin reddedildiğini ya da aldıkları desteğin geçinmeleri için yeterli olmadığını söylediler. Üniversitelerin yüz yüze eğitime başlamış olması nedeniyle, kadın öğrenciler de maddi destek talebinde bulundular. Burs gibi bir ekonomik destek çalışmamızın olmadığını, kadına yönelik şiddet alanında ücretsiz sosyal, psikolojik ve hukuki destek faaliyetleri yürüttüğümüzü aktardık.

Ellerindeki giysi ve eşyaları bağışlamak, Vakfın bağış sistemi ile ilgili bilgi almak amacıyla başvuruda bulunanlar %4’ü (28 kişi) oluşturuyor. Gelen giysi bağışları, ihtiyaç duyan kadınlara aktarıldı. Eşya bağışları ise Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin eşya bankasına yönlendirildi. Başvuruda bulunanların %3’ünü (22 kadın) iş arayanlar oluşturdu, 2 kadın ise

¹ <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/yayinlar/patriyarkanin-duvarlari-karsisinda-kadinlarin-erkek-siddeti-ile-mucadelesi/>

evde çalışacak bir kadın istihdam etmek istediğini söyleyerek eleman aramak için başvuru yaptı.

Başvuruların %2'sini (11 kişi) sığınmakta olduğunu düşündükleri yakınlarına ulaşmak, bilgi almak amacıyla başvuruda bulunanlar oluşturdu. Vakfın kendi sığınağının olmadığı, sığınakların gizlilik esasıyla çalışan kurumlar olduğu, bilgi alamayacakları aktarıldı. Sığınaktaki kadının ancak kendisi isterse yakınları veya eşi ile iletişim kurabileceği bilgisi verildi.

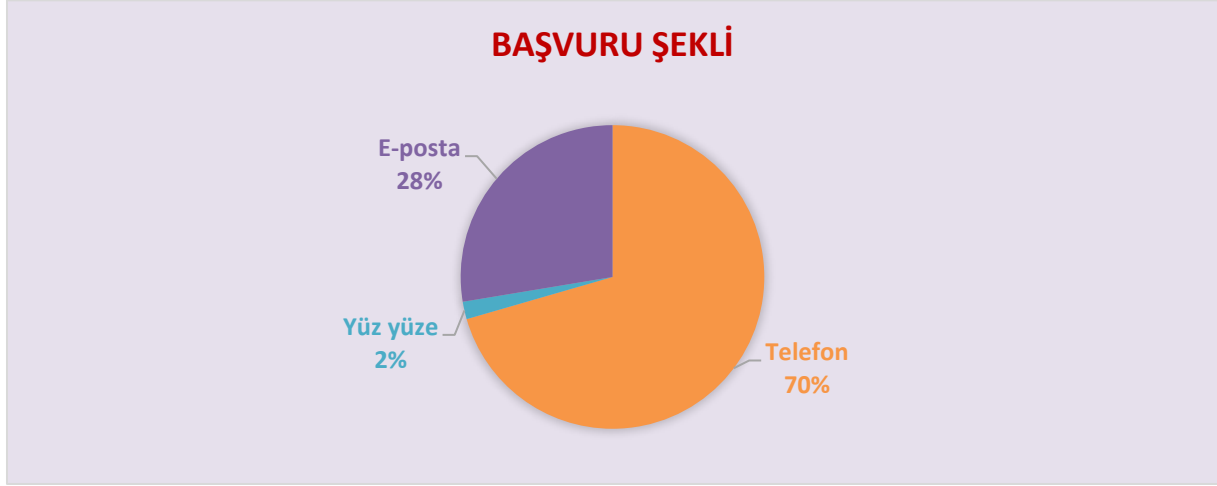
● Şiddet Nedeniyle Yapılan Başvurular

Danışma merkezine şiddet nedeniyle başvuru yapan 271 kişiden 192'si telefon yoluyla ulaştı. 74 kişi ise başvuru yöntemi olarak e-postayı kullandı. Pandemi etkilerinin devam ettiği bu zaman dilimi içinde kadınların yüz yüze görüşme talepleri olmadığı sürece başat başvuru yöntemi olarak e-posta ve telefonu kullanmaya devam ettik. 5 kadın vakfa gelerek, yüz yüze başvuruda bulundu. Danışma merkezi temmuz ayına kadar hafta içi 11.00-17.00 arasında, temmuz ayı sonrasında ise Salı, Çarşamba, Cuma günleri 11.00-17.00 saatleri arasında etkindi.

Başvuruda bulunan kadınlarla 500'den fazla görüşme yaptık. Başvuru yöntemi ile görüşme yöntemi her zaman birebir aynı şekilde ilerlemedi. E-posta ile başvuruda bulunan kadınlardan bazıları görüşmeyi telefon yoluyla sürdürmek istediler. Kadınların büyük çoğunluğu Ankara'dan başvuruda bulundu. Ankara dışından ise; Balıkesir, Kırıkkale, Kars, İstanbul, Adapazarı, Kastamonu, Mersin, Konya, Tekirdağ, Kocaeli, Samsun, Konya, Giresun, Elâzığ, Gaziantep gibi illerden başvuru yapıldı. Ankara dışından başvuru yapılan illerin çoğunluğunda kadın danışma merkezi veya şiddetle mücadele eden sivil toplum örgütü bulunmuyordu. Yurtdışından Almanya, Polonya ve Fransa'da bulunan 3 kadın Türkiye'de maruz kaldıkları şiddet nedeniyle danışma merkezine başvuruda bulundu. Özbekistan vatandaşı olan 1 kadın insan ticaretine maruz kaldığını söyleyerek başvurdu, yönlendirmemiz sonrası Göç İdaresi'nin insan ticareti mağdurlarına yönelik sığınağına yerleştirildi. Afganistanlı mülteci 1 kadın kendisi hakkında verilen sınır dışı kararını durdurmak için başvuruda bulundu, Ankara Barosu'nun Mülteci Hakları Komisyonu'ndan kendisine avukat atanmasını sağladık.

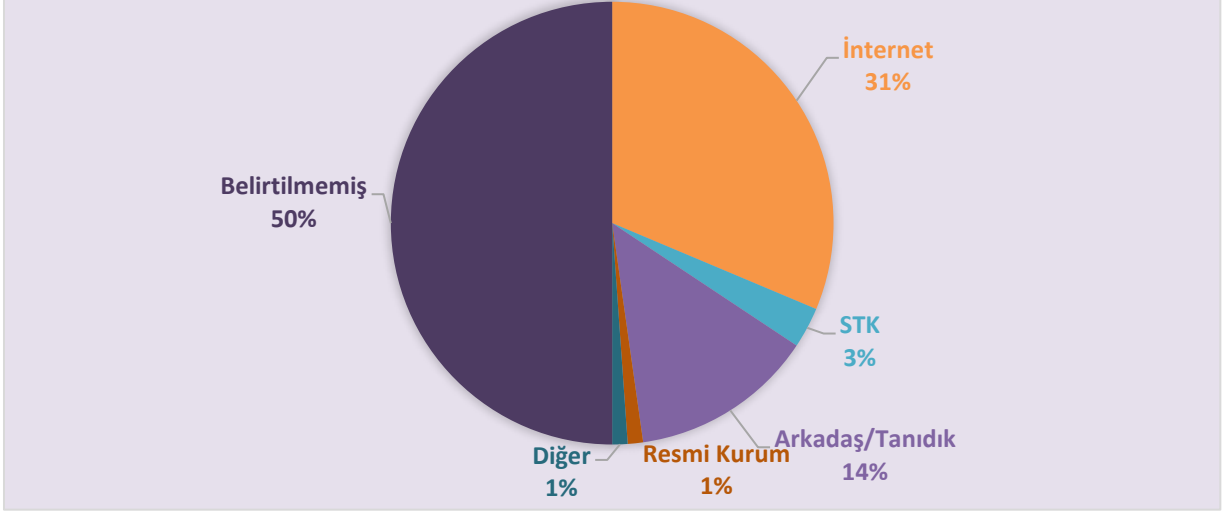
Yaptığımız görüşmelerin çoğunluğunda Türkçe konuşuldu. Türkçe bilmeyen yabancılar ve mülteci kadınlarla İngilizce, Arapça iletişim kurduk ya da Türkçe konuşabilen yakınları aracılığıyla görüşmeleri sürdürdük. Anadili Kürtçe olan kadınlar kendilerini ifade etmekte güçlük yaşadılar, Türkçe bilen kızları, yakınları görüşmelere aracılık etti. Türkçe, Arapça, Rusça gibi dillerde destek veren ALO 183 numaralı destek hattında Kürtçe destek

verilmemesinin kadınların şiddetle mücadele süreçlerini engelleyen bir durum olduğunu söylemeliyiz. Anadili Kürtçe olan kadınları yönlendirebileceğimiz destek mekanizmaları bulmakta zorluk yaşadık.

Şiddet nedeniyle başvuruda bulunanların ağırlıklı kısmı (84 kişi); kadın danışma merkezinden Vakfın internet sayfası ve sosyal medya hesapları aracılığıyla haberdar olduklarını aktardı. 36 kadın arkadaşları, tanıdıkları aracılığıyla danışma merkezine ulaştı. 8 kişi sivil toplum örgütleri aracılığıyla danışma merkezine yönlendirildiğini aktardı. 3 kadın resmî kurumlar aracılığıyla Vakfa ulaştığını söylerken, 134 kadın danışma merkezinden nasıl haberdar olduğu ile ilgili bilgi vermedi. Pandeminin etkisi ve sosyal medyanın gündelik yaşamımızdaki artan yeri düşünüldüğünde, kadınların danışma merkezinden haberdar olmalarının temel aracının internet olması, tahmin edilebilir bir durum. Bu tespitin yanı sıra, kadınların arkadaşları\tanıdıkları kadınlar aracılığıyla danışma merkezinden haberdar olmaları birbirleri arasındaki dayanışma ağlarını gösteren bir veri.

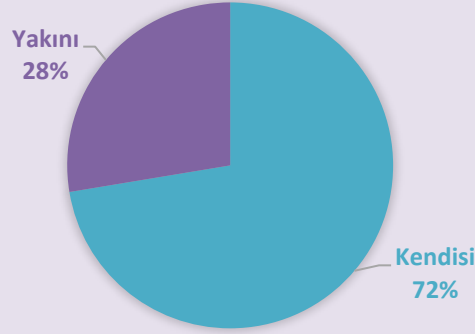
BİZDEN NASIL HABERDAR OLDU?

Şiddet nedeniyle başvuruda bulunan 197 (%72) kadın bu başvuruyu kendi adına gerçekleştirdi. 74 (%28) kişi ise, şiddete maruz kalan yakınları adına başvuru yaptı. Yakınları adına başvuru yapan kişilere, danışma merkezi ilkeleri gereğince doğrudan şiddete maruz kalan kadınlarla görüşmeleri sürdüreceğimiz bilgisi verildi. Yakınları adına başvuruda bulunan kişiler; şiddet gören kadının akrabası, işvereni, arkadaşı, partneri olduklarını söyleyerek destek talebinde bulundu. Başvuruda bulunanlardan bazılarının, şiddete maruz kalan yakınları doğrudan danışma merkezi ile iletişime geçti. 2021 yılı rakamlarını 2020 ile karşılaştırdığımızda yakınları adına başvuru yapan kişi sayısının neredeyse iki katı arttığını görüyoruz². Bu oran kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın da arttığına dair bir bulgu.

² 2020 yılında kendi adına başvuru yapan kadınlar %82 iken, yakınları adına başvuru yapanların oranı %18 idi.

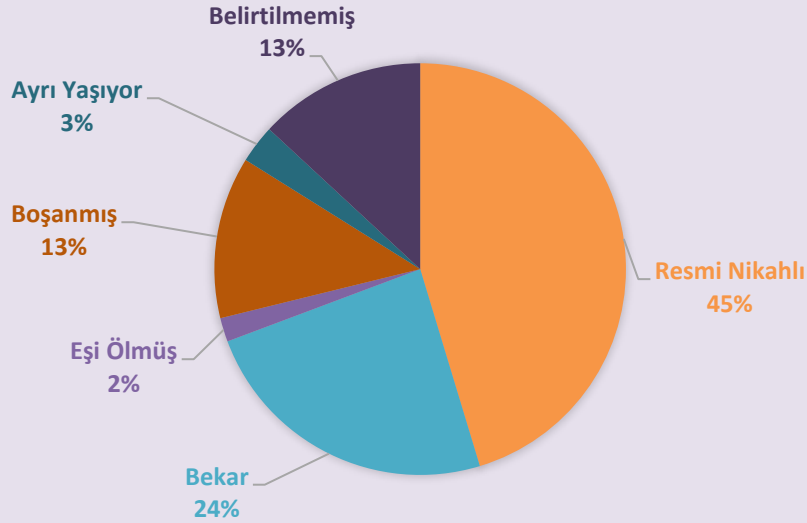
BAŞVURUYU YAPAN

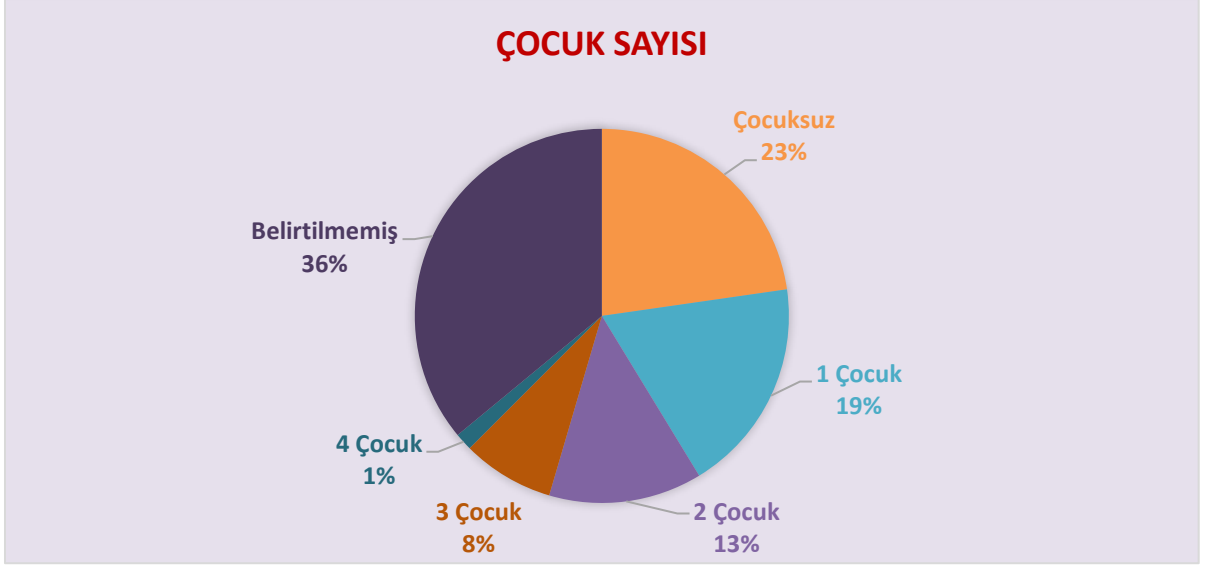
• Danışanlara Dair Bilgiler

Başvuruda bulunan kadınların 121'i evli olduğunu ifade etti. Bu kadınlardan bazılarının boşanma davaları devam ediyordu. Evli olan kadınların tamamı eşlerinden şiddet görüyordu. 64 kadın ise bekar olduğunu söyledi. Bekar kadınların çoğunluğu aynı zamanda öğrenciydi, babaları, partnerleri, eski partnerlerinin uyguladığı şiddet ve iş yaşamında maruz kaldıkları şiddet nedeniyle destek talep ettiler.

MEDENİ DURUM

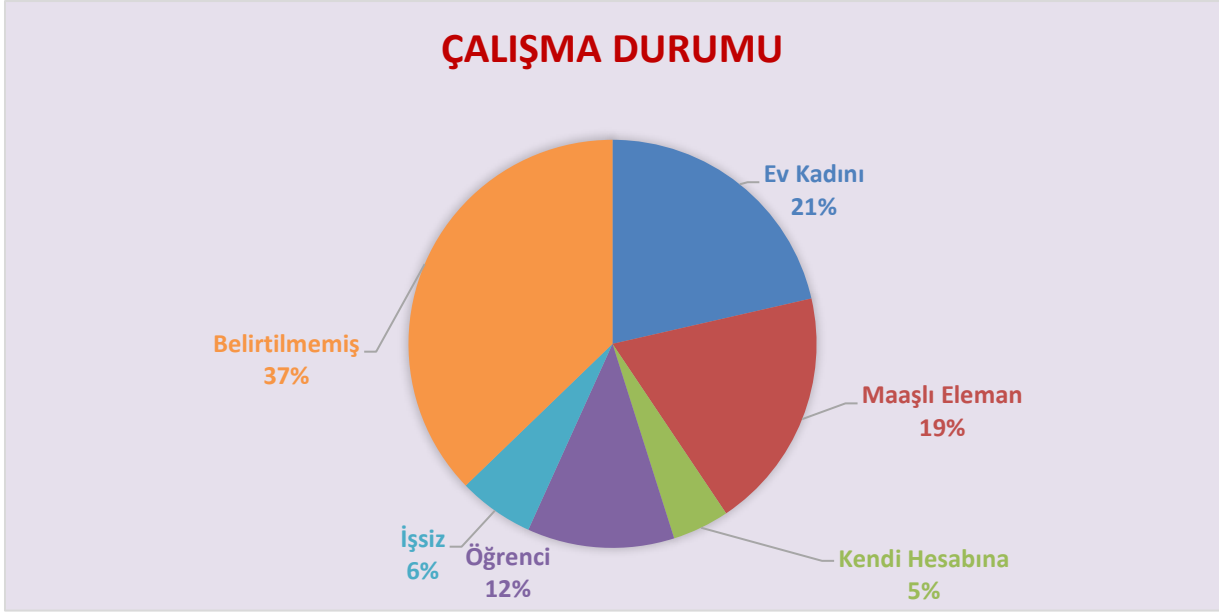
34 kadın ise boşandığını ifade etti. Bu kadınlardan bazıları eski eşlerinden, ailelerinden, partnerlerinden ya da işyerindeki çalışan kişilerden şiddet gördüğünü söyledi. 8 kadın eşinden ayrı yaşadığını, 5 kadın eşinin olduğunu, 1 kadın ise dini nikahlı olduğunu belirtti. 35 kadın medeni durumu ile ilgili bilgi vermedi.

Şiddet nedeniyle başvuru yapan kadınların çoğunluğunu çocuksuz veya çocuk sahibi olup olmadığını beyan etmeyen kadınlar oluşturuyor. 60 kadın çocuklarının olmadığını, 49 kadın bir çocuğu olduğunu, 35 kadın iki çocuğu olduğunu, 21 kadın ise 3 çocuğu olduğunu ifade etti. 95 kadın çocuk sahibi olup olmadığına dair bilgi vermedi.

Başvuruda bulunan kadınlardan 38'i çocuklarının da şiddete maruz kaldığını söyledi, 152 kadın ise çocuklarının şiddete maruz kalıp kalmadığı ile ilgili bilgi vermedi. Kadınların çocukları ile ilgili dile getirdikleri bir diğer durum ise, sistematik şiddetin devam ettiği evlerde çocukların psikolojilerinin şiddetten olumsuz etkilendiği yönünde. Hem çocukların doğrudan şiddete maruz kaldığı durumlar, hem de şiddetin kendi psikolojilerindeki etkileri, kadınları şiddete karşı mücadele etmeye yönelten bir motivasyon olarak deneyimleniyor. Başvurulardaki çocuklarla ilgili aktarımların önemli bir kısmını velayet ile ilgili endişeler oluşturuyor. Şiddetle mücadele süreçlerinde, erkeklerin çocukların velayetini almak üzerinden kadınları boşanmaktan vazgeçirmeye çalıştıklarını görüyoruz.

ÇALIŞMA DURUMU

Başvuruda bulunan kadınların ağırlıklı kısmını çalışmayan ve çalışma durumuna dair bilgi paylaşmayan kadınlar oluşturuyor. 57 kadın herhangi bir işte çalışmıyordu. 51 kadın ise kamu veya özel sektörde maaşlı eleman olarak çalıştığını ifade etti. 31 kadın öğrenciydi. 16 kadın iş aradığını, işsiz olduğunu söyledi. Kendi hesabına çalıştığını söyleyen 12 kadın temizlik işçiliği gibi işlerde çalıştığını dile getirdi. 1 kadın emekli olduğunu aktardı. 99 kadın ise çalışma durumuna dair bilgi paylaşmadı. Bu tablo, şiddete maruz kalmayı doğrudan ekonomik yoksunluk ile ilişkilendiren bakışın sorgulanması gerektiğini gösteriyor. Kadınlar sadece evlilik içinde değil, iş ve eğitim yaşamlarında da şiddetle mücadele ediyor.

- **Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti**

2021 yılında danışma merkezine başvuruda bulunan kadınların %81'i (218 kadın); hakaret, aşağılama, hareketlerini kısıtlama, küçük düşürme, bağırma, ilgi alanlarını kısıtlama, akıl sağlığından yoksun olduğu yönünde manipülasyon, arkadaşları ve ailesi ile görüşmesini engelleme, yalnızlaştırma, başka kadınlarla karşılaştırarak değersizleştirme, iftira, şantaj, kıskançlık bahanesiyle üzerinde baskı kurma, suçlama, çocuğu kaçırmakla tehdit etme, çocuğun velayetini almakla tehdit etme, kadının eğitimini engelleme, kadının kendisine, çocuğuna ya da ailesine zarar vermekle tehdit etme, iletişim araçlarını kullanmasına engel olma, öldürmekle tehdit etme, özel hayatını ifşa etmekle tehdit etme, kadın cinayetleri ile tehdit etme, mesleki gücü üzerinden tehdit etme, suçlama, istemediği şeyler için zorlama, eve kilitleme, intihar etmekle tehdit etme, zorla akıl hastanesine yatırma, bedeniyle ve kilosuyla alay etme, zorla anlaşmalı boşanma protokolü imzalatma, uyguladığı şiddet nedeniyle kadını suçlama, yaşananların gerçekliği hakkında manipülasyon, eğitim görmesine engel olma, evcil hayvanını

öldürmekle tehdit etme, kadının tüm taleplerinin ve isteklerinin görmezden gelinmesi, yokmuş gibi davranılması gibi farklı biçimlerde **psikolojik şiddete** maruz bırakılmıştı.

Danışma merkezine yapılan başvurularda son zamanlarda kadınların sıkça dile getirdiği durum, partnerlerin kadın cinayetleri üzerinden uyguladığı baskı ve tehditti. ***Kadın cinayetleri senin gibi kadınlar yüzünden var*** diyerek eşinin sürekli kendisini tehdit ettiği danışan, eşinin ***gidersen, gitmeye çalışırsan ya kendimi ya seni balkondan atarım*** gibi cümlelerle bu tehdidi devam ettirdiğini aktardı. Zaman zaman, yakın tarihte katledilen kadınların adları anılarak sürdürülen tehdit ile; kadın cinayetlerinin, kadınları korkutmaya, ayrılmalarını ya da şiddetle mücadele mekanizmalarına başvurularını engellemeye yönelik yeni bir şiddet aracı olarak kullanıldığını söylemeliyiz. Bu tehdidin etkisinin mülteci kadınlar söz konusu olduğunda katmerlenerek arttığını da eklemeliyiz. Danışma merkezine başvuruda bulunan Suriyeli danışan, Türkiye uyruklu eşinin, ***sen yabancısın, kessem kimsenin haberi olmaz*** diyerek kendisini tehdit ettiğini aktardı.

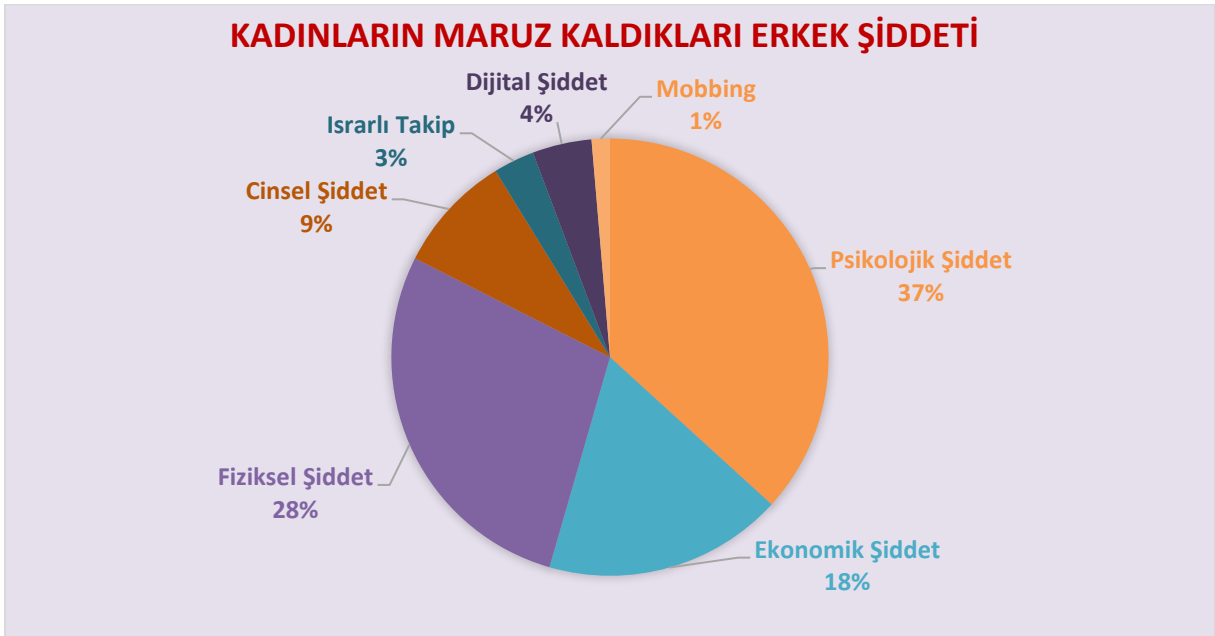
Kadınlar maruz kaldıkları psikolojik şiddetin etkilerinden yaptığımız görüşmelerde sıkça bahsetti. Örneğin ***kafam çok karışık ne duygularımı ne de söyleyeceklerimi toparlayamıyorum*** diyerek içinde bulunduğu durumu aktaran danışan evliliği boyunca psikolojik şiddete maruz kaldığını eşinin kendisine karşı çok anlayışsız ve saygısız olduğunu hem işten çıkması için zorlayıp hem de işinden ayrılmasını takip eden günlerde ***vasıfsızsın iş bulamıyorsun*** diyerek kendisini aşağıladığından bahsetti. Psikolojik şiddetin yanı sıra ekonomik olarak da şiddete maruz kaldığını konuştuğumuz danışana; yaşadıklarını anlamlandıramama, duygu yoksunluğu gibi dile getirdiği durumların; yıllarca maruz kaldığı sistematik şiddetin sonucu olduğunu aktardık.

Kadınlar, ilişkilerinde annelik kimlikleri üzerinden de psikolojik şiddete maruz kaldıklarını ifade ettiler. Bu çoğunlukla “iyi anne olamamak” olarak dile getirildi. Şiddet nedeniyle yaşadığı evden ayrılan bir danışan, eşinin ailesinin, annesini arayarak kendisinin iyi bir anne olmadığını, çocukların aç kaldığını, yemek yiyemediklerini söylediğini aktardı.

Başvuruda bulunan kadınların %62’si (166 kadın); tokat, darp etme, bedeninde iz bırakmayacak veya görülmeyecek şekilde darp etme, tartaklama, tekmeleme, delici ve kesici aletle yaralama, boğma, kadının kişisel eşyalarına zarar verme ya da olay esnasında çevrede bulunan eşyalara zarar verme, ortak evi yakma, boğazını sıkma, silahla yaralama, ateşle yakma, çayla yakma, dağa çıkarıp öldürmekle tehdit etme vb. şekillerde **fiziksel şiddete** maruz kalmıştı. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınların çoğunluğu, şiddetin ilişkilerinde yıllardır

devam ettiğinden bahsetti. Kadınlar, maruz kaldıkları sistematik fiziksel şiddetin boyutunun artması ve gün geçtikçe daha sık duydukları kadın cinayeti haberlerinin de etkisiyle öldürülmekten korktuklarını aktardı. Bu doğrultuda kadın danışma merkezine başvurmadan önce de başka kurumlara başvuru yaptıklarını, fakat kadına yönelik şiddete dair ciddi yaptırımlar olmadığı için çözümsüz kaldıklarını dile getirdiler.

Kadınların fiziksel şiddete çoğunlukla psikolojik şiddetle birlikte maruz kaldıklarını söyleyebiliriz. Ekonomik şiddetin olduğu başvurularda ise kadınların yine büyük oranda fiziksel ve psikolojik şiddete de maruz kaldıklarını deneyimledik. Hem babanın hem de abinin şiddetine maruz kalan bir kadın, okula gönderilmediğini, eğitim almak istediği için şiddet gördüğünü aktardı. Yıllar içinde işe girmek istediğinde de bu şiddetin devam ettiğini ifade etti. Danışma merkezine yaptığı başvurudan birkaç gün önce yaşadıklarını *abim bana saldırdı tuvalete kilitledim kendimi. Kapıyı kırmaya çalıştı ve akşam babam geldiğinde abimin bana saldırması konusunda beni suçladı ve bana “ya kendini öldür ya da intihar et” dedi. Gece elime jilet verdi kendimi öldürmem için. Kendimi kestiğimi anladıklarında bu ölürse başımıza kalır dediler. Kapıyı kırıp elimden jileti aldılar. Dün de babam beni askılıyla gördüğü için kolumdan tutup beni duvara attı*, diyerek ifade etti. Ailesine karşı alabileceği tedbir kararları ve sığınak başvurusu hakkında bilgi verdiğimiz danışanla, evden ayrılmak konusunda yaşadığı kararsızlık üzerine konuştuk.

Danışanların %18'i (105 kadın) **ekonomik şiddete** maruz kalmıştı. Kadınlar ekonomik şiddeti, maaşlarının ellerinden zorla alınması, mahkemenin belirlediği nafakanın ödenmemesi,

evin ihtiyaçlarının karşılanmaması, ortak evin su, gaz gibi aboneliklerinin kapatılması, kadının kredi kartından yüksek harcamalar yapıp borçlandırılması, kira ödenmemesi, çalışmasına engel olma, zorla çalıştırma, ortak paralarının habersizce harcanması, ziynet eşyalarına el koyma, aile konutunun kadının onayı olmadan satılması, satın alınan evin tapusunu kadının rızası olmadan erkeğin kendi eşinin, anne ya da babasının üzerine geçirilmesi, kredi çektilerle borçlandırma, işten atmakla tehdit etme, şiddet nedeniyle kadın evden ayrıldığında evdeki eşyaları kaçırmama, aç bırakma, eğitim masraflarını karşılamama/karşılamamakla tehdit etme vb. şekillerde yaşamışlardı. Kadınlar yaşadıkları evden şiddet nedeniyle ayrıldıklarında da ekonomik şiddetin devam ettiğini aktardılar. Örneğin kadının şiddet nedeniyle şikâyetinde bulunmasının ardından evin kapı kilidini değiştiren eş, kadını hırsızlıkla suçlamıştı. Başvuruda bulunan kadın ile maruz kaldığı şiddetin, onu hayatından, düzeninden, ihtiyaçlarından uzaklaştırma, kendi çevresiyle bağını koparma yöntemi olduğunu konuştuk.

Başvuruda bulunan kadınlardan biri, eşine elindeki parayı nereye harcadığını sorduğu anda kendisine şiddet uyguladığını aktardı. Burada da görüldüğü gibi ekonomik şiddet, kadınları maddi imkanlardan yoksun bırakarak, ekonomik karar süreçlerine dahil olmalarını engelleyerek bağımsız hareket edebilme özgürlüklerini kısıtlamayı amaçlıyor. Kadınların iş yaşamında maruz kaldıkları şiddet karşısında, şikâyetçi olmamaları, maruz kaldıkları şiddetten herhangi bir kişi veya kuruma bahsetmemeleri için de işleri üzerinden tehdit edildiklerini gözlemledik. Ekonomik şiddet zaman zaman psikolojik, fiziksel, cinsel şiddeti sürdürmenin zemini iken bazı durumlarda ise, kadının ekonomik olarak sömürülmeye razı olması için fiziksel şiddete uğradığı örneklerle karşılaştık. Örneğin şiddet uygulayan eşinin kendisine sürekli *başkasının yanında çalışırsan seni öldürürüm* dediğini aktardı.

Başvuruda bulunan kadınların %9'u (52 kadın) **cinsel şiddete** maruz kaldığını aktardı. Kadınlar cinsel şiddeti taciz, tecavüz, pornografik görüntüler izlemeye zorlama, manipülasyonla ilişkiye zorlama, partnerin başkasıyla yaşadığı cinsel birlikteliği izlemeye zorlama, bu birlikteliğe dahil olmaya zorlama, partnerlerinin istediği kişilerle birlikte olmaya zorlanma, zorla bekaret testi yaptırma vb. şekillerde yaşamışlardı. Cinsel şiddet uygulayanlar kadınların eşleri, okul/iş vb. sosyal çevrelerinden tanıdıkları, aile bireyleri ve arkadaşları, ilişkide oldukları erkekler ve eski ilişkilerindeki erkeklerdi. Cinsel şiddete ilişkin en dikkat çeken durum çoğu zaman kadınların anlatmakta yaşadıkları güçlüktü. Erkek egemen toplum yapısı nedeniyle kadınlar maruz kaldıkları cinsel şiddeti paylaşırken çoğunlukla kendilerini suçladıklarından bahsettiler. Bu deneyimin yanı sıra istemedikleri biçimlerde ilişkiye zorlandıklarını, cinselliğe ilişkin taleplerinin görmezden gelindiğini de aktardılar. Örneğin

fiziksel şiddet nedeniyle başvuruda bulunan bir danışan, evli olduğu erkeğin sürekli kendisine *senin eril enerjin yüksek, bacakların çok kalın, vajinan genişledi* diyerek psikolojik şiddet uyguladığını aktardı. Eşinin, kendisini sürekli istediği pozisyonda ve ortamda cinsel ilişkiye girmeye zorladığını, ışığın kapalı olmasından hiç hoşlanmadığı halde, eşinin ısrarla ışığı kapadığını aktardı. Bu nedenle cinsel olarak da şiddete maruz kaldığını düşünüyordu.

Cinsel şiddetin önemli bir boyutunu da kadınların doğurganlığı ve cinsel sağlığı üzerindeki tahakküm oluşturuyor. Bunu kadınlar bazen kürtaja zorlanma, cinsel sağlık önlemlerini gözetmeme olarak bazen de kürtaj olmalarının engellenmesi, doğum kontrol yöntemleri kullanmalarına engel olunması, erkeğin bilerek doğum kontrol yöntemleri kullanmaması şeklinde deneyimliyor. Uzun yıllardır sistematik şekilde psikolojik şiddete maruz kaldığını söyleyen danışan ikinci çocuğu yapmak için evli olduğu kişinin çok ısrar ettiğini, istemediği halde bu ısrara dayanamayarak çocuk yaptığını aktardı. Burada da görüldüğü gibi cinsel şiddet sadece taciz ve saldırı gibi durumlarla sınırlı değil, kadın doğurganlığına yönelik müdahaleleri de içeriyor. Psikolojik, fiziksel ve ekonomik olarak da şiddete maruz kalan danışan, evden gitmemesi boşanmaması için eşinin kendisini zorla hamile bıraktığını aktardı. Hem psikolojik hem hukuki destek alan danışan bebeği kaybettiğinde bilerek düşürmekle suçlandığını dile getirdi.

Başvuruda bulunan kadınlardan %4'ü (26 kadın) **dijital şiddete** maruz kalmıştı. Fotoğraf ve videolarını yaymakla tehdit etmek, sosyal medya iletişim araçları üzerinden taciz, özel yaşamın ifşa edilmesi, adına sahte sosyal medya hesapları açılması gibi şekillerde dijital şiddete maruz kaldıklarını aktardı. Kadınlar ayrıldıkları ilişkilere dijital şiddet kullanılarak geri dönmeye zorlandıklarını vurguladı. Örneğin bir danışanla, *kendini porno sitelerinden izlemek mi istersin bunun olmasını istemiyorsan görüşeceğiz* diyen eski partnerinin tehditleri nedeniyle dijital şiddet karşısında neler yapabileceğini konuştuk.

Danışanların %3'ü (18 kadın) ise **ısrarlı takibe** maruz kaldığını söyledi. Kadınlar maruz kaldıkları ısrarlı takibi gözetlenmek; istemedikleri halde sürekli olarak arama, mesaj ya da e-postalar gönderilmesi, iş yerine, okuluna ya da evine sürekli olarak gelmek, kapısında beklemek ya da beklenmedik anlarda çeşitli mekanlarda karşısına çıkılması gibi örneklerle yaşadıklarını paylaştı.

Başvuruda bulunan kadınlardan %1'i (8 kadın) çalıştığı kurumda hak ettiği pozisyona atanmama, görevden uzaklaştırılmakla tehdit edilme, disiplin soruşturmasıyla tehdit edilme, talep etmediği bir göreve atanma gibi uygulamalarla **mobbinge** maruz kaldığını aktardı.

Başvuruda bulunan kadınlardan bazıları işyerinde cinsel şiddete maruz kaldıklarını, bu şiddet hakkında hukuki yollara başvurmak istediklerinde ise mobbing yaşadıklarını dile getirdi. Dolayısıyla şiddet uygulayan erkekler mesleki statülerini, iş ağlarını kullanarak da uyguladıkları şiddeti sürdürüyor.

Kadınların anlatılarından, çoğunlukla aynı ilişki içerisinde birden fazla şiddet türüne maruz kaldıklarını anlıyoruz. Farklı şiddet biçimlerinin iç içe geçmesi kadına yönelik erkek şiddetinin sistematikliğini gösteriyor, aynı zamanda kadının kendi hayatı adına karar verme gücünü engellemeyi de hedefliyor. Kadınlar anlatılarında çoğunlukla çocukluk çağlarında da aileleri, babaları üzerinden fiziksel, psikolojik şiddete maruz kaldıklarından ya da daha önceki ilişkilerinde de benzer şeyler yaşadıklarından bahsediyor. Bu durum, kadına yönelik şiddetin hem şiddet türleri bakımından hem de kadınların ilişkileri bakımından bir döngü halinde süre geldiğini gösteriyor.

- **Şiddet Uygulayan Erkeklere Dair Bilgiler**

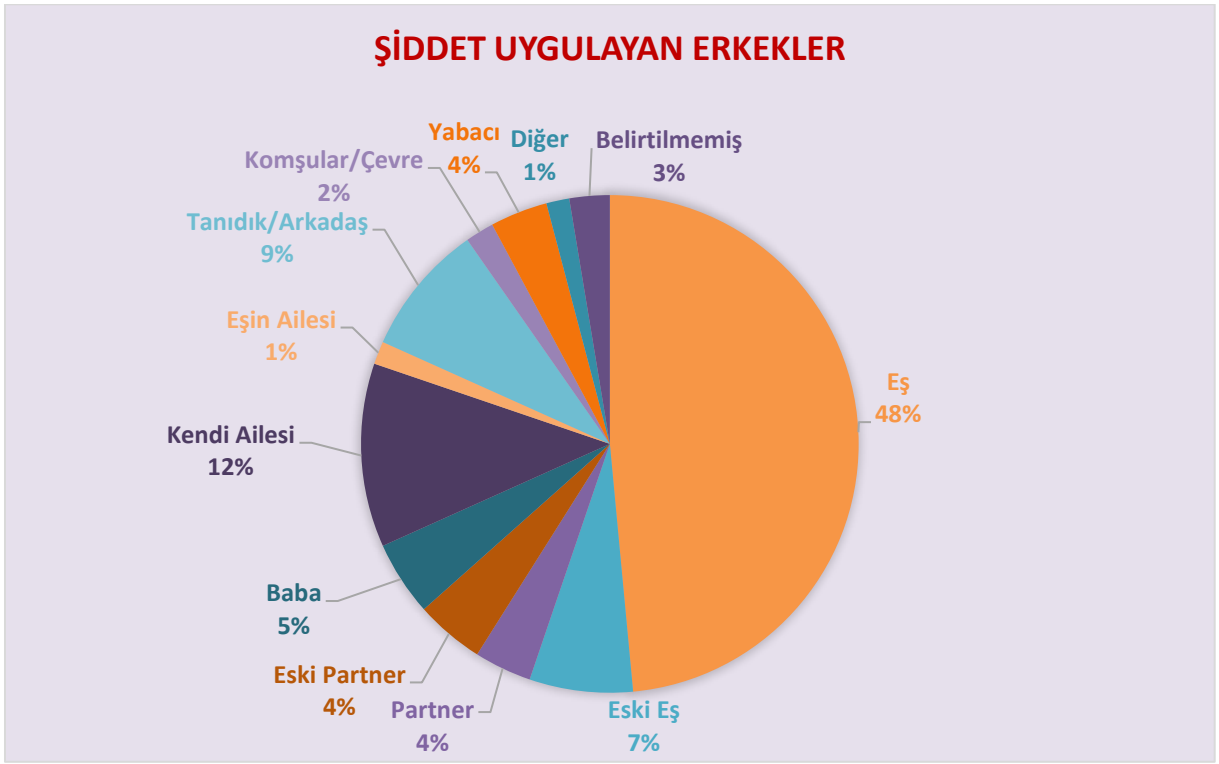
Başvuruda bulunan kadınların %48'i (130 kadın) evli olduğu erkek tarafından şiddete maruz kaldığını aktardı. Bu kadınlardan bazıları boşanma sürecindeydi ve bu dönemde de kendilerine yönelik şiddetin devam ettiğini söyledi. Kadınların %7'si (18 kadın) boşandığı eski eşin şiddetinin devam ettiğini dile getirdi. Uzaklaştırma kararlarının işe yaramadığını, can güvenlikleriyle ilgili yoğun endişeler duyduklarını aktaran kadınlar, şiddetle mücadele mekanizmalarının yetersizliğinden, hukuksal olarak yürüttükleri mücadeleden yorulduklarından, sonuç alamadıklarından bahsetti.

Başvuran kadınların %12'si (32 kadın) ise aile bireyleri tarafından şiddete maruz bırakılmıştı. Bu kişiler erkek kardeşler ya da yakın akrabalar idi. Fiziksel olarak zarar vermek, eğitimini engellemek, eve hapsedmek, çalışmasına mâni olmak, annesine fiziksel şiddet uygulamak gibi örneklerle yaşadıkları şiddeti aktardılar. Ailesinin şiddet uyguladığını ifade eden kadınların %5'i (13 kadın) babaları tarafından şiddete maruz kaldıklarını aktardı.

Şiddet nedeniyle başvuruda bulunan kadınların 10'u mevcut ilişkilerinde partnerlerinin şiddet uyguladığını ifade ederken, 12 kadın ise eski partneri tarafından şiddete maruz kaldığını aktardı. Bu şiddet çoğunlukla ilişkiyi sürdürmekte ısrar etmek, kadının özel hayatını ifşa etmek/ifşa etmekle tehdit etmek, görüşmeye zorlamak, fotoğraf ve videolarını yayınlamakla tehdit etmek, okula/işe giderken takip etmek, fiziksel olarak zarar vermek şeklinde yaşandı. Başvuruda bulunan kadınlardan bazıları, ailelerinin olaydan haberdar olmasından korktukları için herhangi bir şiddetle mücadele mekanizmasına başvuramadıklarını aktardı. Bu gibi

durumlarda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince adres gizliliği talep edilebileceği bilgisini verdik.

Başvuruların %2'si (5 kadın) komşuları tarafından şiddete maruz kaldığını aktardı. %1 (4 kadın) eşinin yanı sıra eşin ailesinden de şiddet gördüğünü dile getirdi. %4'ü (10 kadın) tanımadıkları yabancılar tarafından şiddete maruz kaldığını aktardı. %3'ü (7 kadın) ise kendilerine şiddet uygulayan kişinin kim olduğuna dair bilgi paylaşmadan görüşmeleri sürdürdü, bu görüşmeler cinsel şiddete ilişkin görüşmelerdi. Kadınların bilgi vermek istememesini, erkek egemen yaşamın beraberinde getirdiği baskı ve ahlak anlayışının sonucu olarak değerlendirebiliriz.

Başvuruların %9'unda (23 kadın) şiddet uygulayan kişi tanıdıklar ve arkadaşlardı. Kadınların çalıştıkları kurumlarda maruz kaldıkları şiddet de bu oran içinde yer alıyor.

Şiddet uygulayan erkeklerin her kesimden, her eğitim düzeyinden, her çalışma alanında yer alan kişiler olduğunu söylemeliyiz. Şiddet uygulayan kişilerin meslekleri; doktor, psikolog, polis, asker, kamu personeli, şoför, avukat, kuaför, hemşire, uzman çavuş, subay, öğretmen, esnaf, işçi, akademisyen, tiyatro oyuncusu, özel sektör çalışanı gibi farklı mesleklerdi. Aldığımız başvurularda; erkeklerin, şiddet uygularken/şiddet sonrasında mesleki statülerini ve çevrelerini kadınların şiddetle mücadelelerini engellemek, uyguladıkları şiddeti sürdürmek amacıyla kullandıkları birçok örnekle karşı karşıya kaldık. Kamu görevlileri tarafından şiddete

maruz kalan kadınlar, bu kişilerin kamusal ayrıcalıklara dayanan güçleri nedeniyle şikâyetle bulunmaktan endişe duyduklarını aktardı. Güvenlik alanında çalışan erkeklerin (örneğin polisler ve askerlerin) şiddet uyguladıkları kadınları meslekleriyle tehdit ettiklerini, korkuttuklarını gözlemledik. Bu bazen kadının karakola yapacağı başvurunun geçersiz sayılacağına/ciddiye alınmayacağına dair endişeleri beraberinde getirdi. Bazı durumlarda ise şiddet nedeniyle eve gelen kolluk birimlerinin, yine kolluk memuru olan evdeki eşe iltimas geçtiği örneklerle karşılaştık.

Başvuruda bulunan kadınlar, sağlık alanında çalışan, şiddet uygulayan erkeklerin, mesleki bilgilerini kullanarak kadınları manipüle etmeye ve uyguladıkları şiddeti meşrulaştırmaya çabaladıklarını aktardı. Benzer bir durum psikologlar için de geçerliydi. Yanında staj yaptığı psikolog tarafından cinsel şiddete maruz kalan danışan; psikoloğun davranışlarını *bunları kaygılarını yenmen, çekingenliğinden kurtulman için yaptım* diyerek mesleki uzmanlık bilgisini uyguladığı şiddeti örtbas etmek, normalleştirmek için kullandığını aktardı. Şiddet uygulayan erkeklerin mesleki güç, bilgi ve statülerinin yanı sıra entelektüel bilgilerini, maddi imkanlarını, sınıfsal farklarını da şiddeti meşrulaştırmak için kullandıklarını gözlemledik. Örneğin eşinden psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet gördüğünü söyleyen danışan, üniversite mezunu olduklarını, evlenmeden önce sevgili olduklarını, bu süreçte erkeğin kendisini cinsel birlikteliğe zorladığını aktardı. Kadının cinsel ilişki öncesinde yaşadığı çekingenlik üzerine *istemiyorsan muhafazakâr bir insansın, namuslu geçiniyorsun* diyerek kadını ilişkiye zorlamış. Evlilikleri boyunca bu zorlama halinin devam ettiğini, *sen aseksüelsin, libidon düşük* diyerek sürekli kötü hissettirdiğini, hatta bu nedenle eşinin kendisini terapiye götürdüğünü aktardı.

Kadınlar şiddet hikayelerini aktarırken, kendilerine şiddet uygulayan erkeklerin daha önceki ilişkilerinde de başka kadınlara şiddet uyguladığı bilgisini paylaştı. Kadına yönelik erkek şiddetinin sistematik boyutunu gösteren bu deneyimler, şiddet uygulayan erkeklerin birçok kez farklı kadınlar üzerinde bu şiddeti tekrarladığını gösteriyor. Benzer doğrultuda, başvuruda bulunan kadınlardan bazıları, şiddet nedeniyle başvurularda buldukları ilişkilerin öncesinde; babaları ya da daha önceki partnerleri tarafından da şiddete maruz kaldıklarını ifade etti. Kadınlar, evlenmeden önce babaları tarafından darp edildiklerini, okula\işe gitmelerine izin verilmediğini, tehdit ve hakarete maruz kaldıklarını aktardı. Bu deneyimler, şiddet uygulayan bir erkeğin birçok kadına tekrar tekrar şiddet uyguladığını, şiddete maruz kalan kadınların da hayatlarında birçok kez erkek şiddeti ile karşı karşıya kaldıklarını gösteriyor.

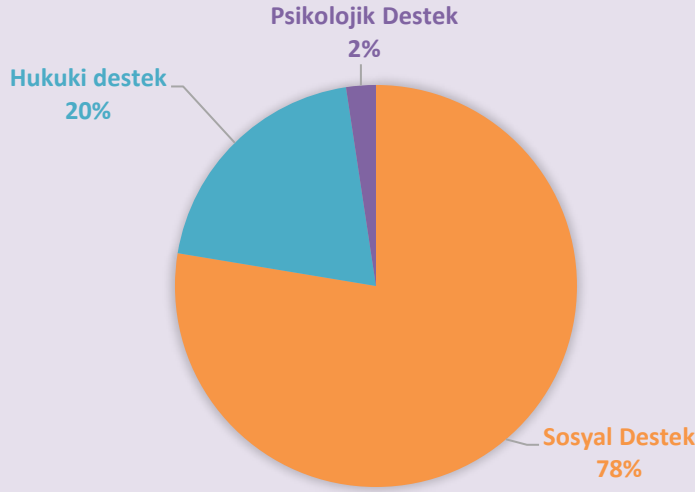
2. KADIN DANIŞMA MERKEZİ DESTEĞİ

Danışma Merkezi, faaliyetlerini feminist ilkelerle sürdürüyor. Bu doğrultuda yaptığımız görüşmelerde kadınları yargılamadan dinliyor, verdikleri kararları sorgulamadan hareket ediyoruz. *Başta yine biri akıl verecek sanmıştım o yüzden korktum ama bana da böyle konuşmak iyi geldi* diyen danışanın da ifade ettiği gibi kadınlar çoğu zaman yargılanmadan dinlenmenin, kendilerini ifade etmeyi kolaylaştırdığını, konuşmanın güçlendirici bir deneyim olduğunu aktarıyor.

Danışanlarla aramızda hiyerarşik bir ilişki kurmadan, erkek şiddetinin her birimizin ortak sorunu olduğu bilinciyle bu görüşmeleri sürdürüyoruz. Kadınlar arasında herhangi bir şekilde etnik, dini, sınıfsal, cinsel yönelim bakımından ayırım yapmıyoruz. İçinde buldukları özgün koşulları anlamaya çalışıyor, farklılıklarını gözetiyoruz. Görüşmelerimizi doğrudan şiddete maruz kalan kadınlarla sürdürüyoruz, kadınların maruz kaldıkları şiddetle mücadele süreçlerinde aktif birer özne olmalarını önemsiyoruz.

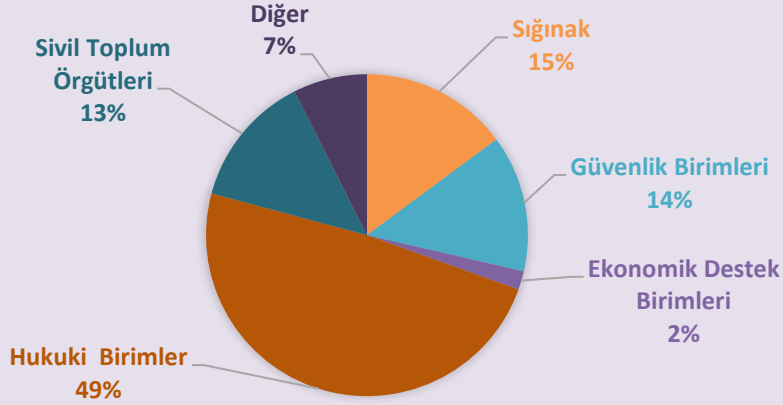
Danışma merkezine yakınları adına başvuruda bulunanları danışma merkezi hakkında bilgilendirerek şiddete maruz kalan kadının, bizi doğrudan aramasının bu süreçte onu güçlendirici bir deneyim olacağını paylaşıyoruz. Şiddete maruz kalan kadının mücadele etmek için hazır hissedip hissetmediğini gözetmeyi, kadını kendi adına karar veren ve bu doğrultuda hareket eden bir birey olarak görmeyi dayanışma ilişkimizin temeli olarak gördüğümüzü aktarıyoruz. Örneğin danışma merkezine annesi adına başvuruda bulunan bir danışan; annesinin uzun yıllar psikolojik olarak şiddete maruz kaldığını ve psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu söylemişti. Danışma merkezi ilkelerini hatırlattığımızda annenin başvurudan haberdar olduğunu belirtmişti. Bir süre sonra psikolojik destek talebi için iletişim kurduğumuz kadın, destek almak istemediğini beyan etti. Bu örnekte de gördüğümüz gibi dayanışma ilişkisi kurmak isteyen yakınların tespit ettiği ihtiyaçlar, şiddete maruz kalan kadınlar için aynı öncelikte olmayabiliyor. Kadının kendi kararının, yapılan görüşmelerde en öncelikli konu olduğunu vurgulamamız gerekiyor.

DANIŞMA MERKEZİ DESTEĞİ

Şiddete maruz kalan aile bireyleri, akrabaları, komşuları, arkadaşları ile dayanışma kurmak isteyen kadınlar bize başvuruda bulunabildikleri gibi, partnerleri veya aile bireyleri adına başvuruda bulunan erkekler de danışma merkezine ulaşabiliyor. Bu görüşmelerde edindiğimiz deneyim, yakınları adına başvuruda bulunan erkeklerin, şiddete maruz kalan kadının taleplerini, önceliklerini gözetmeyen bir tutumla ısrarcı davrandıkları yönünde. Örneğin annesinin ve kız kardeşinin fiziksel şiddete maruz kaldığını söyleyen bir erkek, şiddetin medyaya taşınmasını istiyordu. Şiddete dair bir medya paylaşımının onları zor durumda bırakabileceğini, durumun medyaya taşınmasına ancak şiddete maruz kalan kadınların karar verebileceğini vurgulamamıza rağmen, başvuruda bulunan erkek, kadınlar adına karar alan tavrını sürdürmeye devam etti. Bir başka örnek de partnerinin cinsel saldırıya maruz kaldığını öğrenen erkek danışanın tutumuydu. İsrarla kadının hukuksal haklarını öğrenmek istiyor ve bir avukat ile görüşmeyi talep ediyordu. Yaşanan cinsel saldırıya ilişkin hukuki mücadeleye ne zaman başlayacağına kadının karar vereceğini vurgulamamıza rağmen erkek danışan, kız arkadaşının haberi olmaksızın gidip bir avukattan fikir almak istiyordu. Bu örneklerde de gördüğümüz gibi, erkek danışanlar, yakınları için yaptıkları başvurularda, yakınları olan kadınlar adına karar alarak hareket etmeyi kendilerine hak görüyor, bu davranışın kadına etkisini sorgulamıyorlar. Kadınlar adına karar almanın da bir şiddet biçimi olduğunu hatırlattığımızda ise, çoğunluk ikna olmayarak, yakını olan kadına uygulanan şiddeti kendi erkekliğine yönelik bir müdahale olarak algılamakta ısrarcı davranabiliyorlar.

YÖNLENDİRME YAPILAN KURUMLAR

- **Sosyal Destek**

Kadınlara sağlanan sosyal desteğin temelinde; erkek şiddetinin hiçbir gerekçesinin olmayacağı vurgusu yatıyor. Danışanlar, kadına yönelik şiddetten yine kadınları sorumlu tutan bakış açısının etkisiyle, yaşadıkları şiddetten kendilerini sorumlu görebiliyor ya da sorumlu tutulacaklarına dair endişe taşıyabiliyor. Erkek şiddetinin, patriyarkal tahakkümü sürdürme aracı olduğunu vurguladığımız görüşmelerde; kadınlar, aslında bu tahakkümün farkında olduklarına dair örnekler paylaşıyor. Bu farkındalık zaman zaman niçin daha önce başvuruda bulunmadıklarına dair hayıflanmayı ya da daha önce şiddete maruz kaldıkları dönemlerde kamu kurumlarına yaptıkları başvurularda şikâyetlerini geri çekmekten duydukları pişmanlığı beraberinde getirebiliyor. Kadınlarla, sistematik erkek şiddetinin ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin şiddetle mücadele süreçlerinde yarattığı zorlukları konuşuyor, danışma merkezine yaptıkları başvurunun önemini vurguluyoruz. Ayrıca, destek mekanizmalarının gerektiği gibi işletilmemesinin, ekonomik zorlukların, kadınları şiddetle mücadele süreçlerinden vazgeçirebildiğini bu durumun da çok anlaşılır bir deneyim olduğunu görüşmelerde paylaşıyoruz. Kadınların bize aktardıkları şiddet hikayelerinde çoğu kez kendilerine ait direnme pratikleri geliştirdiklerini görüyoruz. Zaman zaman geri adım atmış olsalar da yaptıkları başvuruların da bu mücadeleye dahil olduğunu vurguluyoruz.

6284 sayılı Kanun hakkında bilgilendirme yapıyoruz, kadınlar kimi zaman hakları konusunda bilgi sahibi olmadıklarını paylaşıyor. Çoğunlukla danışma merkezine başvurmadan önce kolluğa başvurmuş, uzaklaştırma kararı çıkarmış oluyorlar. Uzaklaştırma kararına ek olarak talep edebilecekleri tedbir kararları hakkında bilgi verip başvuru mekanizmalarından bahsediyoruz. Barodan ücretsiz avukat edinme haklarının olduğunu belirtiyor ve avukat desteği

için yönlendirme yapıyoruz. Avukat edinmenin mümkün olmadığı durumlarda gönüllü avukatlarımızın bu desteği sağlayabileceğini aktarıyoruz. Yanlış, eksik bilgilendirildikleri konularda, sahip oldukları haklardan bahsediyoruz.

Kadınların birçok zorlukla karşı karşıya kaldığı şiddetle mücadele süreçlerinde, en çok ihtiyaç duydukları destek maddi ihtiyaçlarıyla ilgili oluyor. Başvuruda bulunan kadınların bir kısmı 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbir nafakası hakkında bilgi sahibi değildi, tedbir nafakası alanlar ise, aylık 400 TL gibi çok cüzi bir rakama karşılık geldiği için maddi sıkıntı yaşadıklarını ifade etti. Bazı kadınlar ise, boşanma aşamasında oldukları eşlerinin nafakayı ödemediğinden söz etti. Bu gibi durumlarda, kadınların maddi desteğe duydukları ihtiyaç, en temel sorunları haline geliyor. Kadınları belediyelere, Sosyal Hizmet Merkezlerine, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yönlendirdik. Halihazırda maddi destek talebiyle bu kurumlara başvuran kadınlar boşanmanın gerçekleşmediği, sonlanmadığı hallerde destek alamadıklarını ifade etti. Maddi destek talepleri içeren görüşmeler; kamunun sosyal destek imkanlarının yetersizliği, aile odaklı yaklaşımı nedeniyle bizi en çok zorlayan, yetersiz hissettiren görüşmelerdi. Gönüllüler ve sosyal çalışmacıların kadınlarla yaptığı ilk görüşmelerin ardından talepleri ve ihtiyaçları doğrultusunda onlara hukuki destek ve/veya psikolojik destek veriyoruz, görüşmeleri kadınların beyanlarını esas alarak feminist ilkeler ışığında sürdürüyoruz.

● **Hukuki Destek**

Danışma Merkezine başvuruda bulunan 67 kadına gönüllü avukatlarımız aracılığıyla hukuki destek sağladık. Yapılan bu görüşmeler kadınları hakları konusunda doğru bilgilendirmeyi amaçlıyor. Şiddete maruz kalan kadınlar çoğunlukla daha önce yaptıkları başvurularda yaşadıkları aksaklıklar hakkında bilgi almak, atabilecekleri yeni adımları öğrenmek istiyor. Kadınların, haklarını öğrenmenin, şiddetle mücadelede direniş pratiklerini oluşturmada ve şiddet sarmalında çıkmalarında kendilerini güçlendirdiğini gördük. Şiddet uygulayan erkeklerden ya da kadının çevresinden kadına verilen, boşanma davasını açan kişinin davayı kaybedeceği, geliri olmayan kadının çocukların velayetini alamayacağı, bir kere imzalanınca anlaşmalı boşanma protokolünden geri dönüşün olmayacağı gibi yanlış ve hukuka aykırı bilgilerle şiddet döngüsünden hiç çıkamayacağını düşünen kadınların, haklarını öğrendiğinde şiddetle mücadelelerinde kararlılıklarının arttığını gözlemledik.

Adli yardımdan yararlanma koşullarına sahip olan kadınları, ücretsiz avukat edinebilmeleri için adli yardım mekanizmalarına yönlendiriyoruz. Koşulların sağlanmadığı,

avukat atanamadığı hallerde ise, hukuki destek görüşmelerimiz devam ediyor. Kadınlar zaman zaman dilekçe hazırlamak, başvuruları ve davaları hakkında bilgi almak için de başvuruda bulunuyor.

- **Psikolojik Destek**

Kadınlar maruz kaldıkları şiddet nedeniyle yaşadıklarını hikayeletirmekte, anlamlandırmakta zorlanabiliyor. Danışma merkezinin gönüllü psikologlar aracılığıyla verdiği psikolojik destek, öncelikli olarak kadınların şiddet hikayelerini rahatça anlatabilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini amaçlıyor. Bu görüşmelerdeki destekle kadınlar, fark etmedikleri şiddet hallerinin de farkına varabiliyor. Danışmanlık alan kadınların çoğu ilk başta yaşadıkları durumu anlamlandırmakta ve neden şiddete maruz kaldıklarını anlamakta güçlük çektiklerini söylerken, bu nedenle gereken tepkiyi göstermediklerini düşünerek yoğun suçluluk duygusu içinde olduklarını paylaştı. Görüşmelerde şiddetin bireysel bir sorun olmadığı vurgusuyla kadınların yaşadıklarını hikayeletirebilecekleri, maruz kaldıkları şiddete dair farkındalıklarını arttıracakları bir ortam sağlamaya çalışıyoruz. Başvuruda bulunan 8 kadına gönüllü psikologlar aracılığıyla destek sağladık. Pandemi koşulları nedeniyle, psikolojik destek görüşmeleri online olarak gerçekleştirdik.

Danışma merkezine başvuran kadınların sıklıkla dile getirdiği sorunların başında yoğun stres ve kaygı ile ilişkili sorunlar geliyor. Bu sorunlar kişilerin zihinlerini toplamalarında güçlük çekmelerine, dikkat dağınıklığına neden olabiliyor. Örneğin *özgürleşemiyorum, her şeyi içimde tekrar tekrar yaşıyorum, insanların düşünceleri benim hayatımı ve kararlarımı çok fazla etkiliyor, ölmekten ya da bir yakınımın ölmesinden çok korkuyorum* diyerek kendini ifade eden danışanın da aktardığı gibi, şiddet sonrasında yaşanan travmanın yaygın olduğunu söylemeliyiz.

Kadınların kendilerine özgü direniş stratejileri ve destek mekanizmaları, destek buldukları yakınları olduğunu biliyoruz. Yaptığımız görüşmelerde, kadınların kullandıkları bu araçları vurgulamaya ve görünür kılmaya da çalışıyoruz.

3. KADINLAR ERKEK ŞİDDETİ İLE MÜCADELE EDERKEN HANGİ ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYOR?

- **Erkek Şiddetini Tanımlamada Güçlük**

Yaptığımız görüşmelerde kadınların şiddetle mücadelelerini zorlaştıran bir dizi neden olduğunu görüyoruz. Bu nedenler arasında öncelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin

beraberinde getirdiği toplumsal ve psikolojik etkileri sayabiliriz. Kadınların şiddetle mücadele süreçlerinden aktardıkları deneyimlerden hareketle, zaman zaman kendilerini suçladıkları, maruz kaldıkları şiddetten kendilerini sorumlu hissettikleri anlatıları görüyoruz. Kadınların yaşadıkları şiddet nedeniyle kendilerini suçlamalarının temelinde şiddetin özel alana dair, bireysel, tekil bir durum olduğu inancı yatıyor. Kadınlar maruz kaldıkları şiddetin, eşitsiz cinsiyet ilişkileri nedeniyle süregeldiğini, bu eşitsizliğin sürekli olarak yeniden üretildiğini fark etmiş olsalar da diğer kadınların da benzer deneyimler yaşadıklarından habersiz oluyorlar.

Örneğin, maruz kaldığı fiziksel şiddeti adlandırmakta zorlandığını aktaran bir danışan, bu süreçte şiddet uygulayan kişinin kendisini yaşanan şeyin şiddet olmadığına dair manipüle ettiğini, bu nedenle *acaba gerçekten yaşanmadı mı* diye düşündüğünü ve akıl sağlığından endişe ettiği anlar olduğunu söyledi. Maruz kaldığı şiddetin ardından, şiddet uygulayan partnerinin birçok kez özür dilediğini, isteyerek yapmadığını söyleyerek şiddet içeren davranışlarını tekrar etmeyeceği sözü verdiği için ilişkiyi devam ettirdiğini belirtti. 6284 sayılı Kanun ile alabileceği tedbirler hakkında konuştuğumuz danışana, aktardığı deneyimin şiddet döngüsü içerdiğinden bahsettik. Erkeklerin uyguladığı şiddeti meşrulaştırmak için; yoksulluk, öfkeyi kontrol edememe, iş\para kaybetme, kıskançlık gibi nedenlere başvurduklarını kadınların anlatılarında görüyoruz. Sosyal yaşamını sorunsuz bir şekilde sürdüren bu erkeklerin, şiddeti sadece ilişkide buldukları kadınlara yöneltmeleri, bize erkek şiddetinin iradi, istenen, seçilmiş, tekrar eden bir davranış olduğunu gösteriyor.

Kadına yönelik şiddet dendiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet oluyor. Doğrudan fiziksel şiddete maruz kalmadıkları için bazı danışanlar yaşadıkları şiddeti tanımlamakta zorluk yaşıyor. Örneğin evliliğinde şiddetin olmadığını söyleyen danışan eşiyile çocukları için bir araya gelmeyi istediklerini, eşinin kendisine zorla açık senet ve evlilik sözleşmesi imzalattığını anlattı. Eşinin küçük oğluna DNA testi yaptıracağını söylemesi ise bu kadın için patlama noktası olmuş. Şiddetin fiziksel şiddet dışında birçok boyutu olduğunu, yaşadıklarının psikolojik ve ekonomik şiddet olduğunu söylediğimiz danışana 6284 sayılı Kanundan doğan haklarını aktardık. Şiddetin yalnızca fiziksel şiddet olarak algılandığı hallerde kadınlar, şiddetle mücadele mekanizmalarının da fiziksel şiddete karşı haklarla sınırlı olduğunu düşünebiliyorlar.

Başvuruda bulunan kadınların çoğunluğu yaşadıkları şiddet türünü tanımlamakta zorluk çekmiyor. Buna rağmen şiddet içeren ilişkilerden uzaklaşmak için yakınlarından aradıkları desteği bulamadıkları durumlar oluyor. Örneğin boşanmak istediğini duyduklarında oğlunun ve kızınının *bu yaşta sonra boşanıp ne yapacaksın* diyerek kendisini engellemeye, fikrinden

vazgeçirmeye çalıştığını anlatan danışan için eşinin uyguladığı şiddet nedeniyle burnunun kırılması son nokta olmuş ve şikâyette bulunmuştu. Bu örneğe benzer şekilde birçok kadın, şiddet nedeniyle daha önce de evi terk ettiğini, boşanmak istediğini veya şikâyette bulunmak istediğini fakat aile bireylerinin zorlamasıyla şiddet içeren ilişkilere geri döndüğünü aktardı. Yalnızca eşinin değil eşinin ailesinin de şiddetine maruz kalan danışan, tartışma yaşadıkları birkaç seferde ailesinin yanına dönmeye çalıştığını, her seferinde onu eşiyile barışmaya zorladıklarını dile getirmişti. Tekrar eşine döndüğünde eşinin çocuk yapmak istediğini ve kendisiyle zorla ilişkiye girdiğini aktaran danışan ile cinsel şiddet karşındaki haklarını konuştuk.

- **Erkek Şiddetinin Çok Boyutlu Yapısı**

Kadınlar boşanma, ayrılma süreçlerinin ardından eski partnerlerin, eski eşlerin şiddet uygulamaya devam ettiğini aktarıyor. Özellikle eski eşlerin bu süreçte ortak çocukları bahane ettiğini görüyoruz. Eski eşi kendisine çok yakın mesafede yaşayan bir danışan eski eşin çocuk için çok sık eve girip çıktığını söylüyor. Boşandıkları halde ilişkiyi bir türlü koparmıyor, eski eş istediği zaman eve girip çıktığı için duyduğu endişeyi aktararak ***kendimi neyin beklediğini bilmiyorum***, diyor. Bu nedenle karakola başvurup uzaklaştırma kararı aldığını fakat kararın kâğıt üzerinde kaldığını, eski eşin ihlal ettiğini, anahtarını alarak sokakta kalmasına neden olduğunu söylüyor. Polise gittiğinde polisin tek yaptığı barıştırmaya çalışmak, ***çok abartıyorsunuz o adam bunları yapacak birine benzemiyor*** demek olmuş.

Kadınlar erkeklerle ilişkilerinden önce, çocukluk çağlarından itibaren ailede şiddet gördüklerinden bahsediyor. Evlilik bazen, bu ailelerinde yaşadıkları şiddetten kurtulma umutları olmuş. Örneğin “namus” gerekçesiyle diğer ablalarıyla birlikte şiddete maruz kaldığını aktaran danışan bir ablasının şiddet nedeniyle yaşamına son verdiğini, diğer ablasının ise evden kaçarak tanımadığı bir adamla evlendiğini, bu evlilikte şiddet görmeye devam ettiğini aktardı. Ablalarına benzemek istemediğini söyleyen danışan evden çıkmak istediğini fakat sığınağa da gitmek istemediğini belirtti. Abisinin şiş ile kendisini yaralaması üzerine karakola giden danışan, polisler ***abimin yanında ifademi aldı diye konuşmadım eve birlikte döndük*** diyor. Eve döndüklerinde karakola gittiği için tekrar şiddete maruz kaldığını aktardı.

- **Şiddetle Mücadele Mekanizmalarındaki Aksaklıklar**

Danışma merkezine başvurularında kadınlar sıklıkla kamuoyundaki kadına yönelik şiddete karşı hiçbir önlem alınmadığı, uzaklaştırma cezalarının kadın cinayetlerini arttırdığı yolundaki algıdan etkilendiklerini aktardılar. Bu algı çoğunlukla şiddet uygulayan erkekler tarafından da tekrar ediliyordu. Örneğin başvuruda bulunan bir danışan evli olduğu erkeğin kendisine şiddet uygularken *boğazını keseceğim, polis arkadaşlarım var, 3 ay yatar çıkarım bana bir şey olmaz* dediğini aktardı. Kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının işlevsizliği, kamu kurumlarındaki patriyarkal bakış, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının yarattığı etki ile birlikte düşünüldüğünde tüm bu atmosferin kadınların şiddetle mücadele süreçlerini zorlaştırdığını söyleyebiliriz. Özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının gerekçesi olarak sunulan şiddetle mücadele mekanizmalarının aileyi parçaladığı yolundaki argüman, şiddeti meşrulaştırıp, şiddet uygulayan erkekleri cesaretlendirirken şiddete maruz kalan kadınları da çaresiz hissettiriyor. Kadınlar şiddet uygulayan erkeklerin sıklıkla kadın cinayetlerinden bahsederek kendilerini ölümle tehdit ettiklerinden bahsettiler. Sıklıkla duyduğumuz cümle *sonun Emine Bulut gibi olacak* ifadesiydi. Kadına yönelik şiddetin suç olduğunu, aile kurumunun şiddetle mücadele mekanizmaları nedeniyle değil, şiddet uygulamayı tercih eden erkekler tarafından bozulduğunu aktardığımız görüşmelerde kadınlar; kadını odak alan bu bakış açısının kendilerini güçlendirdiğini sıklıkla ifade etti.

Kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların başında kamu kurum ve kuruluşları ile yaşadıkları sorunlar geliyor. Danışma merkezine başvuruda bulunan kadınların birçoğu Vakıf başvuruları öncesinde kamu kurumlarının şiddetle mücadele mekanizmalarına da başvuru yapmıştı. Kadınlar ağırlıklı olarak polis\jandarma karakollarına yani idari mercilere başvurmuş ve uzaklaştırma kararı talep etmişti. Danışma merkezine başvuruda bulunan kadınların çoğu özellikle kolluk birimlerinde yaşadıkları olumsuz deneyimleri aktardı. Örneğin şiddet nedeniyle birçok kez başvuru yaptığı karakolda, ailesinin baskısı, çocuğuyla birlikte yeni bir yaşam kurmanın ekonomik zorlukları nedeniyle şiddet uygulayan eşinden şikâyetçi olmaktan vazgeçtiğini aktaran danışan karakoldaki görevli memurun kendisine *sen sürekli gelecek misin kaç dosyan oldu dediğini ve kızını bırak ne yapacaksın boşver* diyerek başvurusunu ciddiye almadığını aktardı. Kadınların içinde buldukları koşulları görmezden gelen bu bakış açısı, kadınların erkek şiddeti karşısında kendilerini suçlamalarına, şiddete maruz kaldıkları eve çözümsüzlük nedeniyle geri dönmelerine neden oluyor.

- **Kadına Yönelik Şiddetin Psikolojik Etkileri**

Şiddetin yarattığı psikolojik etkiler de kadınların şiddetle mücadelelerini zorlaştırıyor. Özellikle pandemi döneminde eve kapanma sürecinin beraberinde getirdiği etkilerle birlikte kadınlar daha önce yaşadıkları şiddeti tekrar hatırlamaya başladıklarını aktardı. Kadına yönelik şiddetle ilgili haberlerin, ya da yakın zamanda maruz kaldıkları erkek şiddetinin yıllar evvel yaşadıklarını anımsattığını söyleyen danışanlar oldu. Örneğin çocukluğunda yaşadığı bir olayı hatırlaması üzerine vakfı arayan bir danışan, bu hatırlama halini, yakın zamanda yaşadığı bir şiddetle ilişkilendirdi. Yurtdışına gideceğini, bir daha görüşemeyeceklerini söyleyerek erkek arkadaşının kendisini cinsel ilişkiye zorladığını, olayın üzerinden biraz süre geçince maruz kaldığı şeyin tecavüz olduğunu kabullendiğini paylaştı. Bu fark ediş ile birlikte çocukken maruz kaldığı cinsel şiddeti daha net hatırlamaya başladığını aktardı.

Erkeklerin şiddete maruz bıraktıkları kadına *senin psikolojin bozuk, ilaç kullanıyorsun, sorunların var, psikoloğa/psikiyatriste gidiyorsun, delisin* gibi söylemlerle manipülasyonu sürdürmesi son dönemde giderek yaygınlaşan özellikle de boşanma davalarında velayetin söz konusu olduğu hallerde karşımıza çıkan bir durum. Kadınlar bu söylemlerin etkisiyle çocuklarının velayetini kaybedeceklerinden endişe duyuyorlar. Bu durum onların şiddet gördükleri ilişkilerden uzaklaşmalarını zorlaştırıyor. Kadınlara karşı bir tehdit gibi kullanılan psikolojik rahatsızlıkların aslında maruz kaldıkları şiddetin en temel ve en yaygın etkilerinden biri olduğunu ve psikolojik etkilerin de tıpkı fiziksel bir sağlık sorunu gibi kadınların hayatında görünür olabileceğini biliyoruz. *Belirsizlik hissi çok rahatsız ediyor, bunun maruz bıraktığı his darptan daha kötü* diyerek içinde bulunduğu durumu aktaran danışanın sözlerinde de görebileceğimiz gibi; kadınların şiddet gördükleri ilişkilerden uzaklaşırken kurumsal desteklere dair duydukları endişeler, belirsizlikler de psikolojilerini olumsuz yönde etkiliyor.

- **Ekonomik Kaygılar**

Şiddetin yarattığı psikolojik etkilere ek olarak şiddete maruz kalınan ilişkilerden uzaklaşmayı zorlaştıran önemli bir sebep de ekonomik kaygılardır. Meslek sahibi olmayan evli kadınların daha yoğun ekonomik kaygılar yaşadıklarını söyleyebiliriz. Boşanma davası açmaksızın talep edebilecekleri tedbir nafakasının çok cüzi bir rakama denk geleceğini tahmin eden kadınlar, aynı zamanda eşlerinin resmi bir geliri, mülkiyeti olmadığı hallerde nafakayı ödemeyeceğini düşünüyorlardı. Ayrıca ailesine ekonomik olarak bağımlı olan genç kadınların da yoğun ekonomik kaygılar içinde olduğunu söyleyebiliriz. Pandemi koşulları nedeniyle

uzaktan eğitimin devam ettiği 2021 yılında, kadınlar şiddete maruz kaldıkları aile evlerinde yaşamaya mecbur bırakıldılar. Genç kadınlar üzerindeki baskı kimi zaman cinsel kimliğine kimi zaman da düşünce ve inançlarına yönelik oldu. Bu doğrultuda danışma merkezine e-posta ile başvuran danışan, İstanbul'da üniversitede okurken ailesinden farklı bir hayat sürdürdüğünü, ailesinin bu durumu kabullenmediğini aktardı. Pandemi döneminde ailesinin yanına dönmek zorunda kaldığından, bu süreçte kendisine yönelik fiziksel ve psikolojik şiddetin arttığından bahsetti. ***Farklı tercihlerim olabileceğini, bir birey olduğumu asla anlamadılar, anlamayacaklar. Zorla oruç tutturuluyorum, namaz kıldırılıyor sürekli tehdit ediliyorum ama bunlara da katlanmak zorundayım çünkü finansal özgürlüğüm yok,*** diyerek ekonomik koşullarının evden ayrılmayı zorlaştırdığını vurguladı.

Kadınları mücadele mekanizmalarına başvurmaktan alıkoyan bir başka durumun da başvurularında, maruz kaldıkları şiddete dair kanıt isteneceği endişesi olduğunu görüyoruz. Özellikle cinsel şiddet söz konusu olduğunda bu durum daha da ağırlaşıyor. Kadınlar, şiddetin beraberinde getirdiği psikolojinin ve toplumsal baskının etkisiyle derhal başvuruda bulunamayabilirler. Kendilerini bu başvuruyu yapmaya hazır hissetmeyebilirler. Genellikle kamusal alanda gerçekleşmeyen şiddet; şahit bulamayacağımız, kanıt gösteremeyeceğimiz nitelikte olabilir. Tüm bu koşullar düşünüldüğünde **kadının beyanı esastır** ilkesinin ne denli hayati bir önemde olduğunu fark etmek kaçınılmaz olacaktır. Örneğin, tedavi amacıyla gittiği hastanede cinsel saldırıya uğrayan bir danışan, maruz kaldığı şiddetin psikolojisini derinden etkilediğini, yıllarca şikâyette bulunmaktan korktuğunu aktardı. Cinsel saldırıda bulunan doktorun, tanınmış biri olması, sosyal çevresi bakımından takdir edilen bir kişi olması da bu korkuyu beslemiş. Saldırı ile ilgili şikâyette bulunmaya artık kendini hazır hisseden danışan ***ispatı zor bir durum olduğunu biliyorum, kaybedecek olsam da dava açmak istiyorum*** diyerek yaşadığı durumu aktarmıştı. Talebi doğrultusunda hukuki destek verdiğimiz kadın, başvuruda bulunmanın bile kendisini güçlendirdiğini ifade etti.

- **Cezasızlık, Adalete Duyulan Güvensizlik**

Kadınların anlatılarında sık sık yer verdikleri bir diğer olumsuzluk ise hukuk sistemine, adalete duydukları güvensizlikle ilişkiliydi. Kolluk birimlerinin ardından kadınların en çok başvuruda bulunduğu kurumlar adli yardım, aile mahkemesi, savcılık gibi hukuksal mekanizmalardı. Bu başvurularda, adli yardımdan yeterli desteği alamadıklarını, boşanma davalarının yıllarca sürdüğünü, öldürülmekle tehdit edildikleri halde şikâyetlerinin sonuç vermediğini farklı örneklerle anlattılar. Boşanma davası devam eden, maruz kaldığı şiddet nedeniyle boşanmak isteyen bir danışan, yaptığı başvurulardan çok yorulduğunu dile getirdi.

Nasıl sistem bu, yıllardır çektiğim onca şey var. Hukuk yok, adalet yok, yapayalnız mücadele etmeye çalışıyorum diyerek kendini ifade etti. Hukuksal mekanizmaların karmaşık, zaman alan, kadınların ihtiyaçlarını görmezden gelen işleyişi; şiddetle mücadele süreçlerini olumsuz etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Kadınlar yaptığımız görüşmelerde adalete inamadıklarını her fırsatta dile getirdiler. Örneğin silahlı saldırıda bacağından yararlanan danışan, erkeğin serbest bırakıldığını, bu duruma çok öfkelenildiğini *böyle adalet mi olur, biz vatandaş değil miyiz* diyerek aktardı.

Burada sıraladığımız tüm bu olumsuz faktörlere rağmen kadınların erkek şiddeti ile mücadelesi devam ediyor. Kadınlar bu doğrultuda attıkları adımın onları güçlendirdiğine dair birçok örnek paylaştılar. Başvurduğu kurumlardan destek alamadığını söyleyen danışan *şiddeti reddettik, şiddete dur dedik ama prosedürler eksik* diyerek kendini ifade etti. Maddi olarak ne yapacağı ile ilgili endişeleri vardı. Bu zorluğa rağmen *25 yılın acısını çıkardım, gerekirse çalışacağım, 25 yıldır kapıda hep ben kaldım, terliklerimle sokağa atıldım, ailemin yanına dönmek zorunda kaldım. Hep ben şiddet gördüm. Şimdi içim çok rahat, kapıda kalmak nasıl bir şeymiş görsün* diyerek şiddet uygulayan eşten şikayetçi olduktan sonraki hislerini paylaştı.

Maruz kaldığı şiddet nedeniyle geçici hafıza kayıpları yaşayan, uyku bozuklukları olan danışan, yıllar süren şiddetle mücadele sürecinin, yakın çevresi ve kadın arkadaşları tarafından yadırgandığını aktardı. *Üç senedir sürünüyorsun, eline ne geçti* diyerek anlamsız gördükleri bu sürecin kendisi için çok değerli olduğundan bahsetti. *İsterse yirmi sene sürsün hiç umurumda değil, eve geldiğimde bir tas çorba içeyim ama ağız tadıyla olsun, huzur olsun* dedi. Etrafındaki şiddete maruz kaldığını bildiği kadın arkadaşlarına da sürekli “şiddet görmeye devam etmeyin” dediğini aktardı. Bu yola girmeden önce, hiçbir şey bilmediğini, şimdi hangi kuruma nasıl başvurması gerektiğini çok iyi bildiğini aktardı.

Burada kadınların ifadeleriyle aktarmaya çalıştığımız gibi; aslında şiddete maruz kalan tüm kadınlar kendilerine özgü yöntemlerle, kendilerine göre kurdukları dayanışma ağlarıyla mücadele etmeye çalışıyorlar. Fakat, kadına yönelik şiddetin toplumsal olarak haklı bulunduğu, devletin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin politikalar üretmediği\üretmemeyi tercih ettiği, var olan yasaların uygulanmadığı bu tabloda kadınlar çoğunlukla bu mücadeleyi tek başlarına sürdürmek zorunda kalıyorlar.

4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI

- **Kolluk Birimleri**

Şiddetle mücadele mekanizmalarında kolluk, ilk başvuru mercilerinden biri olarak ön plana çıkıyor. Dolayısıyla kadınlar; bu süreçte kolluk kurumlarına yaptıkları başvurularda bir anlamda devletin kadına yönelik şiddetle mücadeledeki tutumuyla karşılaşılıyor. Bu önemli fonksiyonun aksine kolluk birimlerinin gereği gibi işlemediğine dair birçok deneyimimiz var. Yanlış-eksik bilgilendirme, başvurudan vazgeçirme, failin yanında ifade alma, şiddeti övme gibi sıralayabileceğimiz kanuna aykırı bir dizi uygulama olduğunu tespit ettik. Kadınlar kolluk mercilerine yaptıkları başvurularda yaşadıkları olumsuzluklara dair birçok örnek aktardı.

Eşinin şiddet uyguladığı sırada, komşularının polis çağırdığını aktaran danışan eve gelen polislerin kendisini muhatap almadığını, doğrudan şiddet uygulayan kişinin yanında konuştuğunu, şikayetçi olmak istediği halde erkeğin sözleri ile hareket ettiklerini aktardı. Şiddet uygulayan eşin polisler *ben askerim, birazcık tartıştık hepsi bu* dedikten sonra polislerin gittiğini söyledi. Kendi mesleki konumu kullanarak, uyguladığı şiddeti sürdürebileceğini söyleyen erkek *ben askerim, sana mı inanacaklar bana mı? Dokunsam zaten tenin morarıyor tenin hassas* gibi ifadelerle, kadını statüsü ile tehdit etmeye devam ediyordu. Kolluk birimlerinin görevlerini ihmal ettiğini, hatta kötüye kullanmış olduklarını aktardığımız bu görüşmelerde, kadına polisin uyguladığı bu tavrın hukuka aykırı olduğu bilgisini verdik. Kadınlar başvuruları sırasında fail ile aynı anda ifadeleri alındığı için konuşamadıklarına dair birçok örnek de paylaştı. Evde yaşanan bir kavga sonrasında komşusu tarafından polis çağrılan danışan eve gelen polisin doğrudan erkek ile muhatap olduğunu aktardı. Bu örnekte erkek, *çocuklar gürültü yapmıştır, bir şey yok* diyerek polisi geçiştirmiş, danışan bu nedenle kendini ifade edememişti.

Kolluk birimlerinin 6284 sayılı Kanuna aykırı davranışlarına bir başka örnek de kadınları şikâyetten vazgeçirmeye çalıştıkları, uzlaşmaya ikna etmek istedikleri örnekler. Kadın danışma merkezine başvuruda bulunan kadınlardan biri, arkadaşları tarafından darp edildiğini, olayın ardından karakola başvurduğunu, burada kendisine *alkollüsün 6 saat bekle öyle ifade ver* denildiğini aktardı. Danışan denilene uyararak sabah tekrar karakola gittiğini bu kez de şikayetçi olmaması için *iyice düşün* diyerek kendisine baskı yapıldığını ifade etti. Polisin bu şekilde davranamayacağını aktardığımız danışan, hukuksal haklarını öğrenmek, şikayetinin ardından atacağı adımlar hakkında bilgilenecek için danışma merkezi avukatı ile görüştü.

Kolluk birimleri, kadınları başvurularında sadece kötü, yanlış uygulamalara maruz bırakmıyor; aynı zamanda eksik, yanlış bilgiler vererek de başvurularını engellemeye çalışıyor. Örneğin darp raporu almaya giderken polislerin kendisine çok kötü davrandığını, aşağılayarak baktıklarını, maruz kaldığı şiddete inanmadıkları için sorguladıklarını söyleyen bir danışan, sığınağa gitmek istediğinde polislerin kendisine *güzel bir yer değil ki, sığınağa gidip ne yapacaksın* dediğini aktardı. Kadın bu sözler üzerine sığınağa gitmekten vazgeçtiğini fakat maruz kaldığı şiddetin devam ettiğini, bu nedenle sığınak başvurusu hakkında bilgi almak istediğini söyledi. Sığınak başvurusu sırasında, geçmişte yaşadığı bu olumsuz deneyim nedeniyle tekrar karakola gitmek istemiyor, başka bir yolla başvuruyu yapıp yapamayacağını öğrenmek istiyordu. Kadına Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) üzerinden de başvuru yapabileceği bilgisini verdik.

Kadınlar başvurularının alınmadığı deneyimleri de kadın danışma merkeziyle paylaştı. Evli olduğu erkek tarafından darp edilen bir danışan, yaşadığı korku ve endişe ile hemen olay sonrasında karakola başvuramadığını, birkaç gün sonra karakola gidebildiğini aktardı. Gidebilecek bir yeri olmadığını söylediği bu başvuruda görevli polisin kendisine *ilk dayak yediğin zaman gelecektin, darp raporu alman gerekiyordu* diyerek başvurusunu kabul etmediğini 183'ü araması gerektiğini söylediğini ifade etti. Oysa 6284 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliğinin kolluk tarafından alınabilecek tedbirleri düzenleyen 29. maddesine göre “Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir.” ibaresine rağmen, kolluk tarafından karakola gelen kadınlara 6284 sayılı Kanun ve bu kanunun sağladığı koruma ve önleme mekanizmalarından bahsedilmediğini gördük. Bunun kullanılması için darp raporu da zorunlu değildir, kadının beyanı yeterlidir. Kolluk makamlarına yaptığı başvurunun reddedilemeyeceğini, reddedilmesi halinde bu durumun yazılı olarak kendisine iletilmesini isteyebileceğini aktardığımız danışana, 6284 sayılı Kanundan doğan hakları konusunda bilgi verdik.

İlk başvuru mercilerinden biri olarak doğru ve açık bilgi vermekle yükümlü olmasına rağmen kolluk personellerinin caydırıcı bilgi vererek kadınları şikayetlerinden vazgeçirdikleri örnekler çok çeşitli. Yaşadığı saldırı sonrasında gerekli delillerin edinilmesi için savcılıktan karakola yönlendirilen danışana; delil olmadığı, mobese kayıtlarının 5-10 gün içinde silindiği, iddiasını ispatlayacak bir şey olmadığı söylenmiş. Üstelik, karşı tarafın, yani şikayetçi olunan erkeklerin iftira nedeniyle şikâyetle bulunabilecekleri aktarılmış. “İftira attı diyerek karşı taraf şikayetçi olduğunda tazminat ödeyeceksin” denilerek kadın şikayetinden vazgeçirilmeye

çalışılmış. Tazminat korkusuyla danışma merkezine başvuran danışan şikayetini geri çekmesi halinde yine de karşı tarafa tazminat ödemesinin mümkün olup olmadığını sordu. Bu tip bir uygulamanın olmadığını, şikâyet hakkının kanuni bir hak olduğunu aktardığımız danışan yine de duyduğu endişe nedeniyle şikâyetçi olmayacağını aktardı.

Fiziksel şiddet nedeniyle uzaklaştırma kararı talebinde bulunan danışan şiddet uygulayan eşin, nüfus dairesine gidip, kendisinin ikametgahını sildirdiğini, evde yaşamaya devam ettiğini aktarıyor. Kadın bu durum üzerine polise başvurmuş, erkeğin evden çıkarılmasını talep etmiş. Polis bu durumda bir şey yapamayacağını, kadının resmi olarak o evde yaşamadığını, uzaklaştırma kararının henüz ellerine geçmediğini söyleyerek kadını yanlış yönlendirmiş. Uzaklaştırma kararının uygulanması için ikametgâh şartı aranmadığını aktardığımız danışanı uzaklaştırma kararını edinmesi için aile mahkemesine yönlendirdik.

Kolluk görevlilerinin vermeleri gereken tedbir kararlarını vermemelerinin yanı sıra elektronik kelepçe gibi uygulamalar hakkında da kadınları bilgilendirmediğini gördük. Abisinin kendisine uyguladığı fiziksel şiddet nedeniyle karakola başvuran danışan, eve dönmek istemediği halde polislerin onu zorla eve götürdüğünü aktardı. Bir başka danışan kendisini dolandıran ve takip edip yeni adresini bulan 2 erkek tarafından saldırıya uğrayıp bıçaklandığını, faillerden birinin kaçmış olmasına rağmen karakolda 6284 tedbir kararı verilmediğini aktardı. Bu doğrultudaki bir başka örnekte; ölüm tehditleri nedeniyle polise başvurduğunda uzaklaştırma verildiğini ancak koruma verilmediğini aktaran danışan uzaklaştırma kararının bitmesinin ardından şiddet uygulayanın silahla saldırıp kendisini yaraladığını aktardı. 6284 sayılı Kanun'dan yararlanarak kadınların öznel durumlarına uygun farklı önleyici ve koruyucu tedbir kararları verilebileceği halde bu durumun pek uygulanmadığını, bu nedenle şiddete maruz kalan kadınlar için etkin koruma sağlanmadığını görüyoruz.

Bir başka danışan kavga esnasında eşinin kendisini boğmaya çalışması üzerine polis çağırdığını, eve gelen polisin *boşver kal evde, şimdi boşanma isteyeceksin çok uzun sürecek, daha yeni evlisiniz,* dediğini aktardı. Bunun üzerine tepki gösteren danışan, *görevleri beni korumak olduğu halde bunu yapmadılar* diyor ve polis memuru hakkında şikâyette bulunmak istiyordu. Polisin, eşinin yanında *olur böyle şeyler ben de eşimin kafasına silahla vurdum* diyerek şiddeti olağanlaştırdığını da aktardı. Bu durum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Opuz vs. Türkiye kararında yer alan "kolluk tarafından şiddete kurumsal düzeyde tolerans gösterildiğini, ayrımcı bir pasiflik içinde olduklarını ve bu durumun faileri teşvik edici

olduğunu ve bu sebeple şiddetin devam etmesine uygun ortam sağladığı” tespitinin, 6284 sayılı Kanunun çıkarılmasının üzerinden 10 sene geçse de güncelliğini koruduğunu göstermektedir.

Ender de olsa iyi uygulama örneklerine de rastladık. Örneğin şiddet nedeniyle Jandarma karakoluna başvuru yapan bir danışan; jandarmanın kendisini, şiddet uygulayan eşten ayrı bir odaya alarak ifade aldığını, bu sayede yaşadıklarını rahatça aktarabildiğini söyledi. Fail yanında ifade almanın çok yaygın bir uygulama olduğunu biliyoruz. Bu örnekte gördüğümüz gibi doğru uygulamaların hayata geçirilmesi, kadınların şiddetle mücadelesinde dönüştürücü bir güce sahip. Danışanların anlatılarından tespit ettiğimiz bir başka doğru uygulama örneği de sığınaktaki yakınlarını arayan aile bireylerine polisin; *istemediği sürece annenize ulaşamazsınız* diyerek, kadının yerini ifşa etmemesiydi. Sık karşılaşmadığımız iyi uygulamaların teşvik edilip yaygınlaşması gerekiyor.

Kolluk memurlarının kadına yönelik şiddeti önemsizleştirmek, küçümsemek gibi tepkiler verebilmesinin önüne geçmek amacıyla, kolluk memurlarında şiddet ve travma farkındalığı yaratacak ve kendi yaşamlarında da içselleştirebilecekleri toplumsal cinsiyet eğitimlerinin verilmesi, bu eğitimlerin düzenli aralıklarla tekrarlanması, meslekteki olası ikincil travmanın etkilerinin azaltılması, sonlandırılması amacıyla süpervizyon çalışmalarının yapılması gerekiyor. **Kadının beyanı esastır** ilkesinin tüm boyutlarıyla kavranması, şiddetin kadın üzerindeki olası etkilerinin iyi bilinmesi ve kolluğun geriye dönüşü imkânsız zararların önüne geçmedeki etkin rollerinin ortaya koyulması kadın ve çocuklar bakımından hayati önem taşıyor. Her bir karakolda, şiddet önleme birimlerinin kurulması, şiddet ihbarlarında bu birimin müdahalesinin sağlanması gerekiyor.

● Adli Birimler

Aile mahkemelerine başvuran kadınların, şiddetle mücadele ederken hukuk mekanizmaları ve hukukun ispat yükü ile de mücadele etmek zorunda kaldıklarını gözlemledik. Mevzuata göre, 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbirlerin alınması için mahkemeler ve polis tarafından delil aranmazken, tedbirin ihlal edilmesi karşısında verilecek zorlama hapsi cezası için mahkemeler delil arıyorlar. Danışma merkezine başvuran kadınların çoğu uzaklaştırma kararının işe yaramadığını, bu koşullarda ne yapması gerektiğini bilmediklerini ifade ediyor. 6284 sayılı Kanun kapsamında, tedbirlerin bir an önce, zaman kaybetmeden verilmesi gerekliken, tedbirin ihlalinden doğan zorlama hapsi cezası için mahkemeler tarafından klasik yargılama faaliyetleri yürütülüyor. Şiddet uygulayana tebligat, tanıkların dinlenmesi, belgelerin toplanması, erkekten savunma istenmesi, dava açılması, duruşmaya davet vb. gibi klasik

hukuk/ceza yargılamasına ilişkin bu usuller, tedbiri ihlal etmiş failin, ceza almasını oldukça geciktiriyor ve ihlal karşılığında cezasızlık duygusuna kapılan faillerin, tedbirleri ihlal etmede bir sakınca görmemelerine yol açıyor.

Başvuran kadınlar, şiddet nedeniyle boşanmak istediklerinde birçok zorlukla karşılaşılıyor. Kadınların boşanma söz konusu olduğunda karşılaştıkları ilk zorluk çevrelerinden gelen yanlış bilgiler oluyor. Mesela, bir danışan, şiddet nedeniyle evi terk ettiği için kendisinin boşanma davasını kaybedeceğini, komşularından evi terk edenin haksız olduğunu öğrendiğini, bu yüzden eve geri döndüğünü aktardı. Başka danışanlar da çevresindekilerin kocası polis/asker olduğu için ona inanmayacaklarını söylediklerini beyan etti.

Boşanmaya ilişkin yargılama usulünün karışık olması ve davaların uzun sürmesi de kadınlar için aşılması gereken bir zorluk haline geliyor. Mahkemeler tarafından yargılama sürecinin etkin ve dikkatli sürdürülmemesi de kadınların adli başvurularında sıklıkla dile getirildikleri bir mesele. Mahkemeler tarafından, özensiz yapılan yargılamalar, dikkatsizlikten doğan esasa etkili usulen eksiklikler, davaların sebepsiz yere sürüncemede kalmasına sebep oluyor. Örneğin, kızına cinsel istismarda bulunduğu için eşine boşanma davası açan bir kadın, eşinin suçu ceza mahkemesi kararıyla kesinleştiği halde eşinden ancak sekiz senenin sonunda boşanabildiğini, velayet davasının ise on yıldır devam ettiğini, dosyanın iki kez Yargıtay'a gittiğini ve kararın iki kez bozulduğunu aktardı.

Danışanlar arasında şiddet nedeniyle boşanmak isteyen ancak çekişmeli boşanma süreçlerinin uzun ve yıpratıcı olması sebebiyle şartları kendi aleyhlerine de olsa anlaşmalı boşanmayı kabul eden kadınlar olduğunu gördük. Mesela bir danışanın, anlaşmalı boşanmak için erkeğin şartı doğrultusunda daha değerli taşınmazı daha az değerli taşınmazla takas etmeyi kabul ettiğini, başka bir danışanın ise, erkeğin anlaşmalı boşanmak için istediği 30.000 TL'lik tazminatı ödemeyi kabul ettiğini, diğer bir danışanın ise nafaka ve tazminat hakkında vazgeçmeye hazır olduğunu gördük.

Boşanma davalarının uzun sürmesinin kadınlar açısından başka bir olumsuz etkisinin de kadınların güncel hayatlarına ilişkin bilgilere erkek tarafından dosya üzerinden kolaylıkla ulaşılabilir olması, erkeklerle bu nedenle aradaki bağın kopmaması, duruşmalarda karşılaşma ve sonrasında takip edilme endişesinin gelişmesi olduğunu söylemeliyiz.

Kolluk başlığı altında verilen önerilerin büyük bir kısmı, mahkeme hakimleri ve kalem personeli bakımından da geçerli. Ulusal ve uluslararası hukuk mekanizmaları (6284, İstanbul

Sözleşmesi, CEDAW, AİHM kararları) toplumsal cinsiyet, şiddet ve travma eğitimlerinin mahkeme personeline hem teorik hem de uygulamalı olarak anlatılması gerektiği, aile mahkemesi hakimlerinin 6284 sayılı Kanunun kendilerine verdiği geniş yetkilerin idrakine varmalarının sağlanması, devlet mekanizmalarının etkin kullanımının failer üzerindeki caydırıcı etkisinin fark ettirilmesi gerekiyor. İhlal bildirimleri karşısında, aile mahkemelerinin daha etkin bir rol üstlenip, mümkün olduğunca, hızlı bir yargılama gerçekleştirip, faili bir an önce tedbirin ihlalinden cezalandırması gerekiyor. İhlalin cezalandırılması, tedbiri alan kadın açısından hayati bir koruma sağlayabilirken, fail ve diğer olası failer bakımından da tedbirlerin caydırıcı etkilerini arttıracaktır. Ancak bu sayede, ihlallerin azalacağını düşünüyoruz.

Yargılama süreçlerinin karışık olması mevzuat içerisinde yapılabilecek birçok çalışma ile giderilebilir. Mahkeme personelinin vatandaşa ama özellikle kadınlara süreçleri anlatmasının, şiddetle mücadelenin etkin bir parçası olduğunun fark ettirilmesi gerekiyor. Yıllarca şiddetle ve eşitsizlikle hırpalanmış kadınlar, devlet mekanizmalarıyla muhatap olurken kendilerini yeni bir mücadele alanında buluyor. Kadınların ve özellikle failerin, devlete ilk başvurduğu andan, yani kolluktan, savcıdan, mahkeme personelinden, hâkime kadar, devletin ve tüm yaptırım gücünün kadınların yanında olduğunu hissetmesi çok önemli. Bu psikolojik etki aynı zamanda, şiddetin tekrarlanmasının önüne geçen önleyici politikaların önemli bir ayağını oluşturuyor.

Yargılama süreçlerin uzun olmasının önüne, tebligat aşamalarının hızlandırılması, ek haklar tanınmaması, süreçlere avukatların etkin dahil edilmesi, iki celse arasının uzun tutulmaması, mahkemelerin iş yükünün azaltılması ve dosyaların hakimler tarafından toplumsal cinsiyet eşitsizliği perspektifinden bakılarak okunmasıyla geçilebilir. Kısacası, hakimlerin yargılama usulünü iyi bilmesi ve dosyaya hâkim olması yargılamayı hızlandıran bir etken.

Medeni Kanun'a göre, 2002 öncesi evlilikleri olan kadınlardan, boşanmak isteyenlerin, evlilikleri mal ayrılığı rejimine tabi olduğu için büyük hak kayıpları yaşadığını gördük. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren yeni kanun ile 2002 öncesi evliliklerin de edinilmiş mallara katılma rejimine tabii olması için mal rejimi sözleşmesi yapmak üzere 1 yıllık süre verilmişti. Ancak, birçok kadın bundan habersiz olduğunu söylemeliyiz. Bu bakımdan, 01.01.2002 tarihinden önceki evliliklerde mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olarak değiştirilmesi için başvuruların açık tutulması durumunda, kadınlar; evlilik içerisinde kendilerini ekonomik olarak güçlü hissedebilecekler.

- **Adli Yardım Mekanizması:**

Danışan kadınların, kötü adli yardım hizmeti ve yetersiz/eksik avukatlık hizmeti dolayısıyla yaşadıkları hak kayıplarının oldukça fazla olduğunu ve mahkemelerin kadınların “gerçek” irade araştırması yoluna gitmediklerini söylemeliyiz. Başvuran kadınlar, bazen 6284 sayılı Kanun başvurusu bazen de boşanma davası açmak için avukat desteğine ihtiyaç hissediyorlar. Kadınların, avukata ihtiyaç duymalarının sebepleri arasında; haklarını ve olası geleceklerini öğrenme ve yargı sürecinin avukat tarafından takip edilmesi isteği yer alıyor. Başvuran kadınlarda, özel bir avukat tutmak yerine devletin adli yardım mekanizmasından faydalanma isteği ağır basıyor. Bunun da sebepleri arasında, özel bir avukatın ücretini karşılayabilecek ekonomik güçlerinin olmaması veya avukata adli yardım mekanizması dışında başka erişim imkanının olmaması yer alıyor.

Bilindiği üzere, adli yardım mekanizmasından faydalanabilmek için, öncelikle kişinin bir sigorta kaydının olmaması yani çalışmaması, üzerine kayıtlı taşınmaz, araba vs. mal bulunmaması gerekiyor. Buradaki amaç, avukat tutacak gücü olmayan kişilere avukat desteği sağlanması. Ancak, başvuran kadınların özel avukat tutacak gücü olmasa da bu onların her zaman adli yardım kapsamına girmelerini sağlamıyor³. Mesela, evlere temizliğe giden bir danışanın SGK kaydı var diye ve üzerine ev görüldüğü için kendisine avukat ataması yapılmadı, oysaki evi ipotekliydi ve borçlarını kendisi ödüyordu, sigorta primi ödenmesi karşılığında temizliğe gidiyordu. Boşanma davası sırasında birçok görüşme ile kendisine hukuki destek sağladık.

Adli yardımdan avukat atansa da bu kez atanan bazı avukatların, kadına yönelik şiddete ilişkin mekanizmalara hâkim olmadığını ya da şiddete maruz bırakılmış kadınlarla iletişim kurma becerisinden yoksun olduğunu deneyimledik. Görülmekte olan boşanma davalarında ya da 6284 sayılı Kanundan doğan tedbir talepleri için kadınlara atanan avukatlar, kadınları yeterli bilgilendirmiyor; bu deneyimi yaşayan kadınlar, telefonlarının açılmamasından, kendilerine üstten bir tutum sergilenmesinden, atanan avukat tarafından paralı avukata yönlendirilmelerinden ya da kendilerinden ek ücret talebinde bulunulmasından bahsettiler. Buradan bazı avukatların kadınların davalarıyla yeterince ilgilenmedikleri ve/veya onlarla hukuki sürecin seyrine ilişkin bilgi paylaşmadıklarını anlıyoruz. İhtiyaçlarına uygun hukuki

³ Adli yardım için aranan şartların belirlenebilir olması, hukuken şeffaf hizmet verilebilmesi açısından önemli, “görünüşte” adli yardım kapsamına girmeyen kişiler –özellikle kadın ve LGBTİ+- hakkında idari mercilerin somut olaya göre takdir haklarının olması gerekiyor. Zira, kadınların üzerine mal (ev, araç vs.) görünmesi ya da SSK’sının olması bir avukat tutabilecek gücünün olduğu anlamına gelmiyor her zaman. Bu bakımdan, adli yardım koşullarının dezavantajlı gruplar bakımından özel bir incelemeye tabii tutularak değerlendirilmesi gerekiyor.

destek alamayan kadınların hak kayıpları yaşadığını söylemeliyiz. İyi bilgilendirilmedikleri ve süreçlerin belirsizliği sebebiyle hukuki yollara başvurmaktan ya vazgeçtikleri ya da başvuruda geç kaldıkları anlaşılıyor. Mesela, bir danışana, avukatı tarafından 6284 sayılı Kanundan tedbir nafakası istenemeyeceği söylenirken, başka bir danışana da alınan tedbirin yeni bir olay olmadıkça uzatılamayacağı söylenmiş. Bu durumun etkisiyle karışık hukuki süreçlerin, şiddet döngüsü içinde kalmış kadınlar tarafından anlaşılması zor olabildiğinden, çoğu kadın, -avukatı olsa dahi- süreci anlayamadığı, sürecin kendisine ne getireceğini bilemediği, avukatı doğrultma ihtiyacı hissettiği veya avukatın mesleki performansından şüphe duyduğu için hukuki destek almak üzere Vakfa başvurdu.

Adli yardım süreçlerinin yavaş ilerleyebildiği ve bunun da kadınlarda hak kayıplarına sebep olabildiğini gördük. Tekirdağ'dan arayan danışan, kendisinin adli yardıma başvurduğunu ancak 2-3 aydan önce avukat ataması sonucunun belli olmayacağını söylediklerini, başka bir danışan da kendisine mahkemece verilen süreler içinde adli yardım başvurusunun cevabının gelmemesinden dolayı dilekçe yazmak için Vakıftan destek istediğini belirtti. Çanakkale'den başvuran danışan adli yardım başvurusunda tüm bankalardan "hesabı yoktur" diye kâğıt istendiğinden bahsetti. Örneğin eşinden gördüğü darp sebebiyle karakola başvuran ve bu sebeple eşine karşı 6284 sayılı Kanuna dayanarak tedbir kararı aldırarak isteyen ve boşanmak isteyen bir kadının, biri ceza ikisi hukuk alanında olmak üzere toplam üç başvurusu oluyor. Adli yardım sadece hukuk davalarına ilişkin destek mekanizması olduğundan, kadının ceza davası (savcılık şikâyeti) takipsiz kalıyor. Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) sistemi de genel olarak yalnızca şüphelilere verilen bir hizmet olduğundan şikayetçi kadın ve LGBTİ+'lar için çalıştırılmıyor. Kadın ceza davası için de CMK'dan kendisine avukat tayin ettirse dahi, esasen tek bir vakıya için iki adet avukatı olması gerekiyor. Buna ayrıca, devam eden şiddet olaylarına ilişkin olası yeni şikayetler ve ihlalleri, mal paylaşımı ve tazminat davaları, icra takiplerini vs. eklersek, kadınların bu hukuk mekanizmaları içerisinde tüm dava ve işlerini takip edebilecek, tek bir çerçeveden görebilecek ve kontrolü sağlayabilecek bir avukatının olması hem kadınların hak kayıplarının önüne geçebilmesini hem de süreçte kadınların daha az yıpranmasını sağlıyor. Şiddetle mücadele mekanizmalarının güçlendirilmesi önerileri bakımından, şiddete uğrayanlar yönünden, adli yardım ve CMK hizmetlerinin ortaklaştırılması yoluna gidilmesinin faydalı olacağını söylemeliyiz.

Adli yardım avukatları hakkında anlatılan şikâyet ve memnuniyetsizlikten anlaşıldığı üzere, kadına yönelik şiddetle ilgili hukuki talep ve davalara toplumsal cinsiyet eğitimi almış, bu farkındalığa sahip, şiddet ve travma eğitiminden geçmiş ulusal ve uluslararası

mekanizmaları bilen avukatların cevap vermesi gerekiyor. Bunun için toplumsal cinsiyet temelli şiddete bağlı talepler için ya adli yardım hizmetlerinde bir alt kol oluşturularak taleplerin buraya yönlendirilmesi ve yukarıda bahsedilen eğitimleri almış avukatların burada bulunması ya da tüm adli yardım veren avukatların bu eğitim ve farkındalık çalışmalarından geçirilmesi gerektiğini vurguluyoruz.

Son olarak, kadınların, şiddete karşı hareket etmek istediklerinde, kolluk, avukat, mahkemeler ya da diğer insanlar tarafından hakları konusunda yanlış bilgilendirildikleri zaman, şiddete maruz kaldıkları yerlere geri döndükleri, hatta oralardan hiç çıkamadıklarını deneyimledik. Bunun önüne geçmek adına, kadınların ulaşabilecekleri uzaklıkta, şiddete karşı kadınların haklarını anlaşılır ve özet olarak anlatan bilgilendirmelerin yapılması gerekiyor.

- **6284 Sayılı Kanun'un Uygulanması:**

Danışan kadınların verdikleri bilgiye göre, ihtiyaç duydukları korumayı talep etseler de etmeseler de karakol ama özellikle mahkemeler tarafından 6284 sayılı Kanun neredeyse yalnızca uzaklaştırma için kullanılmış. Çok geniş yetki alanına sahip olmalarına rağmen Kanunun özensiz, dikkatsiz ve amacına ters uygulanması sebebiyle tedbirlerin uygulanabilirliğinin ve etkinliğinin azaldığını gözlemledik.

Öncelikle, 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir süresi, mahkemenin kararı verdiği an işlemeye başlar ancak karar şiddet uygulayana tebliğ edilmedikçe şiddet uygulayan yönünden hüküm ifade etmiyor⁴. Bu bakımdan, tedbir kararlarına ilişkin tebligatların mahkemeler aracılığıyla bir an önce yapılması gerekse de uygulamada mahkemeler tebligatı emniyete, emniyet şiddet uygulayanın ikametgahının olduğu karakola gönderiyor, karakol da kararı şiddet uygulayana tebliğ ediyor. Bunun uzun ve hantal bir bürokratik süreç olduğu çok açık.

Erkekler tarafından uygulanan şiddetin ağırlaştığı ama verilen tedbir kararlarının sürelerinin kısaldığını da görüyoruz. Pandemi dönemi öne sürülerek bu sürelerin 15 güne dek indirildiğini söylemeliyiz. Örneğin Ceza Kanununda, çehrede iz bırakacak yaralama ağırlaştırıcı sebep iken ve danışan başvurusunda burnunda sigara yanıkları olmasına rağmen

⁴ Mesela, mahkeme 1 Ocak 2022'de 1 aylık tedbir kararı verdi, 1 aylık tedbir süresi 1 Ocak tarihinden itibaren işlemeye başladı. Ancak, şiddet uygulayana bu karar 15 Ocak 2022'de tebliğ edildi. Şiddet uygulayan, 15 Ocak'tan itibaren tedbir kararı ile bağılyken, bu tarihten önceki şiddet hareketleri ile tedbir kararını ihlal etmiş kabul edilmemekte, çünkü kendisine tebligat yapılmamış olmaktadır. 15 Ocak'tan itibaren geri kalan tedbir süresi 15 gün kadar tedbire uyma mecburiyeti vardır, yani 1 Şubat itibariyle Kadın yeniden tedbir kararı çıkartmazsa, şiddet uygulayan erkek yönünden 1 aylık tedbir kararı yalnızca 15 gün hüküm ifade etmektedir.

erkek hakkında yalnızca 15 gün uzaklaştırma kararı verildiğini aktardı. Tedbir karar süreleri 1-2 aya hatta günlere düşerken tedbir sürelerinin bir kısmı tebligatla kaybediliyor. Kadınlar, tedbir kararı çıktığı andan itibaren korunmaya alındığını düşünürken, şiddet uygulayanın kendisi hakkında bir uzaklaştırma kararı çıkarıldığından haberi dahi olmayabiliyor. Kararın şiddet uygulayan yönünden caydırıcı olması gerekirken tam tersi şiddet uygulayana ulaşması zaman alıyor. Kadınlar bu sebeple tedbir kararının tebligatını takip etmek zorunda kalıyor. Bu nedenle adliyeye, tedbiri veren mahkemeye, tebligat süreçlerini hızlandırmak için yönlendirdiğimiz danışanlar oldu. Durumun kadınlar açısından yorucu ve hırpalayıcı olduğunu deneyimledik.

Verilen kararlarda, kadınların şiddetten korunmaları amacıyla değil, fail erkeklerin talepleriyle hareket edildiği örneklerle de karşılaştık. Başvuruda bulunan bir danışan, şiddet nedeniyle evli olduğu erkek için uzaklaştırma kararı talep ettiğini, 1 aylık uzaklaştırma kararı verildiğini, fakat uzaklaştırma kararı kendisine tebliğ edilen erkeğin *evde ilaçlarım var, hastayım, ben mağdurum* diyerek uzaklaştırma kararına itiraz ettiğini, bunun üzerine uzaklaştırma kararının iptal edildiğini aktardı. Erkeğin, birden fazla evi olmasına rağmen, ortak yaşadıkları eve geri dönme kararının verilmesini yadırgayan danışanla, kamunun bu kişinin uzaklaştırma kararını iptal etmek yerine, şiddete maruz kalan kadını koruyabilecek başka önlemler alınabileceğini konuştuk. Adli yardımdan avukat edinen danışan, bu avukatın kendisini *aynı olay nedeniyle tekrar uzaklaştırma kararı talebinde bulunamazsınız* diyerek yanlış yönlendirdiğini aktardı. Danışma merkezi gönüllü avukatı ile görüşen danışana, tekrar uzaklaştırma kararı talep edebileceği bilgisini verdik.

Kadınlarının ihtiyaçlarının mahkeme ya da kolluk tarafından her somut olaya göre değerlendirilmediğini gördük. Mesela devlet memuru olan bir danışan, erkek şiddetinden kaçmak için tayin istemek zorunda kaldığını, bunun için 3 kere mahkemeye başvurduğunu ama hepsinde talebinin reddedildiğini aktardı. En sonunda mahkeme, kaymakamlık (mülki amir) tarafından kadının can güvenliği riskinin olup olmadığının araştırılmasını istemiş. Memurun can güvenliği mazeretine dayanarak yer değiştirme talebinde bulunabilmesi için; kendisinin, eşinin veya bakmakla yükümlü olduğu çocuklarından birinin bulunduğu yerde kalmasının can güvenliğini tehdit altında bırakacağına adli veya mülki idare makamlarından alınacak belgeyle belgelendirmesi gerekiyor.⁵ Can güvenliği mazeretine dayalı olarak yapılacak yer

⁵ Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik Madde 14 /A - (Ek: 30/6/2014-2014/6578 K.):Sağlık, aile birliği ve can güvenliği mazeretlerinin belgelendirilmesi halinde, hizmet bölgelerindeki ve/veya hizmet alanlarındaki zorunlu çalışma süreleri tamamlanmadan memurun isteği üzerine yer değiştirme suretiyle ataması yapılabilir.

değişikliğinde memur; aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir. 6284 sayılı Kanunda işyeri değişikliği koruyucu tedbir olarak yer alıyor.⁶ Kısaca, yönetmelik ve kanun, durum değerlendirmesini yalnızca mülki amire değil aynı zamanda da mahkemeye de veriyor. Ancak, mahkeme, can güvenliği riskini değerlendirmeyi Kaymakamlığa bırakarak, dosyayı sürüncemede bırakmış.

Aynı şekilde, failleri kadınlardan yalnızca fiziksel olarak ayrı tutma tedbirinin yanında, kadınların failden uzaklaştırıldıkları bu dönemde ekonomik ve psikolojik olarak güçlenmelerine ve maruz kaldıkları sistematik şiddetin etkilerinden çıkmalarına destek olabilecek ekonomik ve psikolojik güçlenme mekanizmalarına neredeyse hiç yer verilmediğini gördük. Hiçbir danışan, 6284 sayılı Kanuna dayalı olarak geçici nafaka kararı alabildiğinden bahsetmedi. Kadınların şiddet döngüsünü kırmaya karar verdiklerinde, ekonomik zorlukların ellerini bağladığını biliyoruz. Ev içi emeğin karşılığını alamamak, sokakta kalmak, parasız desteksiz kalmak, gidecek yer bulamamak, çocuklara bir ev, yemek ve eğitim sağlayamamak gibi endişelere sahip olduklarını paylaştılar. Psikolojik açıdan da birçok danışanın, yaşadığı sistematik şiddet nedeniyle, hafıza kaybı yaşadığını, yeme, uyku ve kaygı bozuklukları olduğunu, endişe ve korku hissettiğini gözlemledik.

6284 sayılı Kanuna dayalı olarak verilen gizlilik kararlarının, mahkemeler ve polis tarafından özensiz ve dikkatsiz davranışlar sebebiyle ihlal edilmesi halinde, kadınlar can güvenliği riskiyle karşı karşıya kalıyor. Örneğin, uzun yıllar eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan, şişe ile kolu kesilen, çayla yakılan, dağa çıkarılıp öldürülmekle tehdit edilen bir danışan, mahkemenin adres gizliliği kararına dikkat etmemesi sebebiyle erkeğin adresini öğrendiğini, dönem dönem gelip tehditlerine devam ettiğini ve kendisini güvende hissetmediğini ama bir kez daha yer değiştirebilecek imkanının olmadığını söylemişti.

- **Sığınaklar:**

Danışma merkezine başvuran 40 kadını sığınağa yönlendirdik. Danışanların sığınaklara ilişkin olumsuz deneyimleri de sıklıkla dile getirilen durumlardan. Ankara, İstanbul gibi büyük şehirler dışından gelen aramalarda kadınlar sığınağa gitmek istediklerini, fakat buldukları illerde sığınanın herkes tarafından bilinen yerler olduğu için kendilerini güvende

⁶ 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Kanununun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hakkında adli makamlarca işyerinin değiştirilmesine ilişkin koruyucu tedbir kararı alınan memur, aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir.

hissetmeyeceklerini aktardı. Yeterli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı, gizlilik ilkesine uygun hareket edilmediği bu tip durumlarda, bir şehirde sığınağın olup olmamasının kadınlar için anlamsız hale geldiğini söyleyebiliriz. Çünkü kadınlar deneyimlerini aktarırken, sığınakların herkesçe bilinen mekanlar haline geldiği için sığınağa gitmek istemediklerini, fakat yaşamlarına yönelik tehdidin devam ettiğini dile getirdiler. Örneğin Ankara dışından arayan bir danışanımız yaşadığı şehirdeki sığınak herkes tarafından bilindiği için başka bir şehirdeki sığınağa yerleşmek istiyordu, nasıl başvuru yapacağına dair bilgi paylaştık.

Sığınakların olumsuz koşulları da değinilmesi gereken bir başka sorun. Kişisel alan sıkıntısı, kısıtlamaların yoğunluğu, olumsuz fiziksel koşullar, personelin yargılayıcı ve olumsuz tutumu kadınların sıklıkla dile getirdiği problemlerdi. Daha önce sığınak tecrübesi edinmiş danışanlar, tekrar sığınağa gitmek istemediklerini aktardı. Bu durum sığınakların; kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddetsiz bir mekân sağlama işlevini yerine getiremediğini; kadınları çaresiz, çözümsüz hissettirerek şiddet gördükleri evlere hızlıca geri dönmek zorunda kaldıkları kurumlar haline geldiğini gösteriyor. Bu durum kadınların maruz kaldıkları erkek şiddeti karşısında tek başına oldukları, kamusal olarak destek alamayacakları fikrini besliyor.

Sığınaklara ilişkin sorularda bir başka husus ise kamuoyundaki sığınaklara ilişkin yaratılan dezenformasyona dayanıyordu. Bu dezenformasyonun, kolluk birimlerinin yanlış yönlendirmeleriyle birleştiğinde kadınları sığınaklara başvurmaktan alıkoyan bir olumsuzluk olduğunu söylemeliyiz. Sığınaklar hakkında bilgi almak isteyen kadınlar; sığınağa kabul edilince tekrar çıkamayacakları, birden fazla kez sığınağa giriş yapamayacakları gibi edindikleri yanlış bilgiler hakkında kadın danışma merkezine başvuruda bulundular.

Pandemi döneminde sığınak başvurularının karakollar üzerinden yürütülmesi, kadınların sığınağa erişimini zorlaştırdı. Danışma merkezine başvuran kadınlar, daha önce yaşadıkları olumsuz deneyimler nedeniyle karakola başvurmak istemediklerini, sığınağa erişmek için başka bir yöntem olup olmadığını sordular. Örneğin iki sene önce yaptığı başvuruda polislerin kendisine kötü davrandığını, sağlık muayenesine götürmek istemediklerini aktaran danışan, sığınak için tekrar karakola gitmek istemediğini söyledi. Bir başka danışan kendisine *sığınağı size tavsiye etmeyiz* dendiğini aktardı. Erkek kardeşinin fiziksel ve psikolojik şiddetine maruz kalan bir danışan ise karakolların kendisini korkuttuğunu, karakola başvurmak istemediğini söyledi. ŞÖNİM'den aldığımız bilgi, kadınların artık ŞÖNİM üzerinden de başvurularının alındığı yönündeydi. Kadınların başvurularında, sağlık kurumlarından alacakları, herhangi bir Covid-19 semptomu göstermediklerine dair bir rapor getirmeleri

isteniyordu. Danışma merkezine ulaşan kadınların deneyimlerinden birçok kadının kolluk personeli ile karşı karşıya gelmek istemediğini anlıyoruz, kadınlar bu süreçte yargılanmadan dinlenecekleri, kendilerini rahat hissedebilecekleri bir başvuru mekanizmasına ihtiyaç duyuyor.

Kadınların çalışma durumu da sığınak başvurularını etkiliyor. Şiddete maruz kaldıkları alanlardan kendi imkanlarıyla çıkmalarının mümkün olmadığı durumda halihazırda bir işte çalışıyor olmaları onları sığınak başvurusu yapmak konusunda olumsuz etkiliyor. Kadınların çoğunlukla güvencesiz bir şekilde hizmet sektöründe çalıştıkları düşünüldüğünde çok zor iş bulabildiklerini, bu işleri kaybetmekten endişe duyduklarını bu nedenle sığınak başvurusu yapmak istemediklerini söylemeliyiz. Sığınak koşullarının kadınların içinde buldukları durumlara göre düzenlenmesi, iş nedeniyle yaşanan kaygıların ortadan kaldırılması gerekiyor.

Sığınakta yaşadıkları olumsuz deneyimler, kadınların barınma ihtiyaçları devam ettiği halde sığıntaktan erkenden ayrılmalarına neden oluyor. Danışma merkezine sığınak görevlisi ile gelen bir danışan, kendisine eşlik eden personelin sürekli davranışlarını denetlediğini, kısıtladığını aktardı. Personelin kendisini duymasından endişe ettiği için kısık sesle yaşadıklarını aktaran danışan, kaldığı süre zarfında sığınakta yaptığı tüm görüşmelerin dinlendiğini, kendisine dava süreci için dilekçe yazması gerektiği halde kalem verilmediğini, sığınaktaki diğer kadınlarla iletişiminin engellendiğini, odasına kitap götürmesine izin verilmediğini aktardı. Bir süre sonunda danışan, kendine yönelik ağır bir şiddet tehdidi olmasına rağmen sığıntaktan ayrılmak zorunda kaldığını paylaştı. Kendilerinin bağımsız bireyler oluşunun gözatılmadığı, özgün ihtiyaçlarının göz ardı edildiği sığınak koşullarından etkilenen kadınlar, yaşadıklarının psikolojik şiddet içerdiğini düşünüyor.

Sığınak hakkında bilgi almak isteyen kadınların bir diğer endişesi ise sığınak sonrası yaşamlarına ilişkindi. Sığınağın geçici bir çözüm olduğunu söylüyor, bağımsız kendilerine ait bir düzene ihtiyaç duyuyorlardı. Bu nedenle sığınakta kaldıktan sonra neler yaşayacakları, iş bulup bulamayacakları, barınabilecekleri kendilerine ait bir ev olup olmayacağı merak ettikleri, endişelendikleri konulardı. Sığınak sonrasında ev ve ev eşyaları için verilen destekleri aktardığımız danışanlar, bu tedbirlerin yeterli olmadığını dile getirdi.

- **Diğer Kurumlar:**

Kadınlar, her ne kadar 6284 sayılı Kanun kapsamında geçici nafaka talebinde bulunuyor olsalar da çoğunlukla bu nafaka ödenmediği için, maddi desteğe ihtiyaç duyuyor. 6284 sayılı Kanun kapsamında kadınların maddi olarak destekleneceği söylense de kadınlara yeterli kamusal destek ve istihdam olanağı sağlanmıyor. Sosyal yardım mekanizmalarının aile ve

çocuk odaklı oluşu, kadınların destek alamamalarına neden oluyor. Yukarıda aktarılan uzun süren boşanma davaları sürecinde, kadınların sosyal yardım talepleri “aile bütünlüğü” gerekçesiyle reddedilebiliyor. Kadınlar çoğunlukla okula giden çocukları üzerinden sosyal desteklere erişebiliyor. Kadınlara özel bir istihdam desteği sağlanmıyor.

Kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde destek talep ettikleri bir diğer önemli konu da çalışmaları halinde çocuklarını bırakabilecekleri ücretsiz kreşler. Ücretsiz kreş desteği sağlanmadığı için birçok kadın çalışmadığını aktarıyor. Şiddetle mücadele sürecinde ailesinden destek alabilen kadınlar, çocuklarını işe gittikleri sürede bakılmaları için annelerine bırakabiliyor. Fakat bu her durumda mümkün olmadığı gibi, başka bir kadının emeğinin sömürülmesi anlamına geliyor. Ücretsiz kreş desteği, tıpkı kadınların ücretsiz bakım emeğine bırakılan yaşlı bakımı gibi kamusal nitelikteki hizmetlerdir. Kamunun bu alanlara kaynak ayırmaması; kadınların hem ev içi emeği görünmez kılınmasının devamına neden oluyor hem de çalışma yaşamına katılarak bağımsız yaşama geçmelerinde engel oluşturuyor. 6284 sayılı Kanun; idari mekanizmalar aracılığıyla kadınlara ücretsiz kreş hakkı tanınmasına rağmen bu uygulama hayata geçirilmiyor.

Sonuç

Kadına yönelik şiddetle mücadelede, en önemli metinlerden biri olan İstanbul Sözleşmesine göre, şiddet eşitsizlikten doğar ve toplum içerisinde eşitliğin sağlanması için, devletin şiddeti önlemesi, mağduru şiddetten koruması, şiddet uygulayanı kovuşturması, şiddetsiz bir toplum yaratmak için bütüncül politikalar üretmesi ve uygulamaya geçirmesi gerekiyor. Türkiye bu sözleşmeye 2011 yılında taraf olsa da Sözleşme hiçbir zaman tüm enstrümanlarıyla etkin bir şekilde uygulanmadı. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık derinleşirken, devletin şiddetle mücadele mekanizmaları karşısındaki pasif ya da eksik tutumu karşısında kadınlar, LGBTİ+ bireyler taleplerini daha yüksek sesle dile getirmelerine rağmen, Türkiye 2021 Mart ayında sözleşmeden tek taraflı çekilme kararı aldı, 1 Temmuz 2021 tarihinde ise sözleşmeden resmen çekildi.

Anayasa Mahkemesinin, bir kadın cinayetinde, kamu görevlilerinin sorumluluğunu ele aldığı karardan bahsetmek istiyoruz⁷. Olay tarihi itibarıyla, henüz Türkiye’de İstanbul Sözleşmesi yürürlükteydi. Kararda; aile içi şiddetin esas kadınları etkilediğinden ve yapılan genel ayrımcı tutumun şiddeti teşvik ettiğinden bahsediliyor. Ayrıca *Opuz vs. Türkiye* kararına

⁷ 02.12.2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 2017/32972 başvuru no.lu ve 29.09.2021 karar tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı yayınlandı.

değnilerek, devletin temel görevinin kişi hayatını korumak olduğunun altı çiziliyor. Nitekim, Türkiye tarafından, İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasındaki en önemli etkenin, AİHM tarafından verilen *Opuz vs. Türkiye* kararı olduğunu söyleyebiliriz. Bu kararda; kadının yaşam hakkının ihlal edildiğine dair iddianın kamu görevlilerine ilişkin süreç bakımından kabul edilebilir olduğuna; devletin, kadının ölümünden sorumlu olduğuna karar verilmişti.

Türkiye, *Opuz vs. Türkiye* kararından sonra İstanbul Sözleşmesini imzalamış, 6284 sayılı Kanun'u çıkarmış, şiddetle mücadele mekanizmalarını var etmek konusunda çaba göstermiş olsa da bu çaba yetmiyor, devletin kadına yönelik şiddetle mücadeledeki sorumluluğu devam ediyor, bu nedenle kamu görevlilerinin yaptığı/yapmadığı her fiilde devletin hukuki sorumluluğu söz konusu. Bu bakımdan şiddetle mücadele etmek için Sözleşmeyi imzalamak ya da mevzuatı yenilemek yetmez, şiddetin devletin en üst düzey kamusal makamlar tarafından çözümü için üzerine politikalar üretilen bir problem olarak görülmesi gerekli.

Buradan hareketle, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan, İstanbul Sözleşmesi yürürlükteyken dahi, Türkiye'nin ve kamu görevlilerinin üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediğinden, şiddeti önlemede yetersiz kaldığı tespiti ve İstanbul Sözleşmesinde yer alan, şiddetsiz bir toplumun ancak devletlerin şiddetle samimi ve etkin mücadele etmesi ile yaratılabileceği bilgisi karşısında, İstanbul Sözleşmesinden tek taraflı çekilme kararı verilmesinin, kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal olarak atılmış bir geri adım olduğunu söylemeliyiz.

Kadınların aktardıkları deneyimlerden sistematik bir müdahale olmaksızın kadına yönelik şiddetle mücadelenin mümkün olmadığını görüyoruz. Yasal düzenlemelerin uygulamada takip edilmemesi, şiddetle mücadelenin sadece şiddete maruz kaldığı anda başlayan ve biten bir mücadele olarak algılanması kadınların maruz kaldığı şiddetin boyutlarını derinleştiriyor. Bu nedenle kadınların çalışma haklarından barınma haklarına, eğitim haklarından temsil haklarına kadar geniş ve yaşamın tüm alanlarını kapsayan, cinsiyet eşitliğini hedefleyen kamusal politikalar üretilmesi ve yürütülmesi gerekiyor. Bu doğrultuda kadın örgütlerinin, feminist örgütlerin de sürece aktif olarak dahil edilmesi, onların deneyimlerinden yararlanılması gerekiyor.

Kadınların şiddetle mücadelesi bu olumsuz tabloya rağmen devam ediyor. Şiddetin; çoğu kez, kendi hayatları adına karar verdikleri, bağımsız hareket ettikleri, evliliğın/sevgililiğın eşit bir ilişki biçimi olduğu fikriyle soru sordukları anlarda yaşandığını kadınların

deneyimlerinden biliyoruz. Kadına yönelik şiddete dair artan farkındalık, kadınların toplumsal cinsiyet kalıplarını giderek artan ölçüde yıkmalarını sağlıyor. Kadınların mücadeleleriyle kadına yönelik şiddet; özel alana ait bireysel bir sorun, kabullenilmesi gereken bir durum, aile dışındakilerle paylaşılmaması gereken mahrem niteliğinden oldukça uzaklaşıyor. Cinsiyetsiz, sömürsüz, eşit bir dünya hayaline kadınlar kendi deneyimleriyle taşlar döşüyor.